

"Οχι τή λεύτερη αγάπη που μορφώνει τους μεγάλους και τους αντίκτους πολίτες εκεί που οι μονάδες ζούνε, μελετούνε, παίζουνε, γελούνε, ή και κλαίνε με τα παιδιά τους.

Τόν είχε ή μητέρα πληγωμένο από μικρό μικρό, χωρίς να τδ ξέρη. "Εκεί που τουκοβε ένα ρούχο μια μέρα, ειπε μις φιλενάδας άπάνω στην όμιλία. «Καλά τα παιδιά, μα έχουν και τους μπελάδες τους». Και πάλε άργότερα, «πειττό να καταλάβη τδ παιδι πόσο μεγάλη είναι ή αγάπη τής μάνας. Σάν κνήνι κι αυτό παιδιά θά τδ καταλάβη. Κάλλιο να κλάψη τδ παιδι μου πορδ να κλαίω εγώ σά μεγαλώση» — Κι άλλα τέτοια συνηθισμένα ρητά τών μητέρων τής ντουζίνας.

Περνούσανε σά μαχαίρι αυτά τα λόγια από τήν καρδιά του μικρού. Δέν τδ χωρούσε ό νοūs του γιατί αττή ή κρδα, ή άκατανόητη άμλησιδ κι άγλασιδ τής μάνας; Τί τής έφταιξε; Κι άν είναι αττός ό νόμος τής μητρικής αγάπης, γιατί μέσα στα βιβλία να φαίνονται οι μητέρες όπως αττός επιθυμούσε τή δική του, λευτερόκαρδες κ' έτοιμες να δείξουνε τή στοργή τους σε κάθε άφορμή και με χίλιους τρόπους;

— Μα τα βιβλία δέ μις λένε πάντα τα πράματα καθως είναι, του άπαντούσε ή μεγαλύτερη άδερφή του, σάν τή ρωτούσε.

"Ακουγε ό μικρός τόν κόσμο που παινούσε τή μάνα του, τί ώραία ρουχαλάκια έγραφε τών παιδιών τής, με τί προσοχή τα νοιαζότανε όταν εταν ήρωστα, τί καθάρια τα φύλαγε, τ'άκουγε αττά κει καμάρωνε τήν αγαπημένη του μάνα. "Ομως, γιατί να μήν τή δείξη και με λόγια και με χίλια φερσίματα και καμώματα τήν αγάπη τής; Δέν τδ χωρούσε αττό ό νοūs του, και τυραννιότανε.

Κόιταξε από τδ παράθυρο σάν όνειριασμένος, στενοχώρια γεμάτος. Γιατί λοιπόν ή ζωή να φάνε ται τόσο άχαρη, άφου όλος ό κόσμος έλεγε πώς τόν αγαπούσε ή μάνα του!

Βλέπουμε τώρα πώς είχε ό μικρός μας σκαρι που χρειαζότανε προσεχτική και τ ε χ ν ι α φροντίδα. Είχε ή καρδιά του κόρδες τευτωμένες κ' έτοιμες να βγάλουνε τις πιδ γλυκές μελωδίες, όμως κ' έτοιμες ή να σπάσουνε ή να χαλαρωθούνε. Τέτοια παιδιά δέν είναι σπάνια. "Ισως μάλιστα είναι όλα τέτοια. Τών πιώτερων οι κόρδες χαλαρώνονται μα και καλή, και βγάδουνε κατόπι παραχόρδους σκοπούς στη ζωή τους. Γραφτό του μικρού μας εΐτανε

να παρατεντώσουν από τήν α τ ε χ ν ι α τής μητέρας. Μα ός μήν τρέχουμε άκόμα στο τέλος.

Σάν ήθελε ή μητέρα να τόν τιμωρήση, έλεγε πώς δέν έχει περίπατο με τ'άδερφια του σήμερα. Μα τί περίπατο! Να βγαίνη και να σέρνεται κατόπι της στα μαγαζιά, και να χασμουριέται κοιτάζοντας φιγουρίνια! Τιμωρίο για τδ μικρό εΐτανε ν α β γ α ί ν η περίπατο. Αττός ήθελε έξοχή, δέντρα, ποτάμια, πουλιά, τέλος και στη χώρα να πήγαινε, ήθελε να βλέπη ζω ή. Τέτοια γλέττια όμως δέν τα συχωρούσε ή μητέρα. Δέν τής άρεζε «να πατσαβουριάζουν τα ρούχα τους» ο' έξοχές.

"Ολο μαγαζιά, μαγαζιά, και μαρτύριο. "Οχι πώς δέν ήθελε να βγαίνη μαζί της. Τδ παρακαλούσε μάλιστα. Μόλις έβγαινε όμως, κι άρχιζε τδ χασμουρίσμα.

"Ωρες ώρες, σάν τήν έβλεπε κ' έρχιχε κάτι πλεγινές ματιές σε καθρέφτες και σε γυαλιά για να κρυφοκοιταχτή, μήπως και χάλασε κανένα της μαλλάκι ή καμιά δίπλα του βέλου της, άπορούσε, γιατί μαθές να κνήνι ή μητέρα του πράματα που δέν ήθελε να τδ βλέπουν οι άλλοι πώς τδ κάνει!

Βάραθρα, βάραθρα άνοιγονταν μεταξδ παιδιού και μάνας ο' εκείνους τους περιπατους, που τήν άκολουθούσε σά δεμένο σκυλλάκι.

Μάθαινε από τους δασκάλους μαζί με τ'άλλα και τήν Κατήχηση. "Ακουγε άπ' εκεί πολλά σοφά και παρηγορητικά λόγια και τα θησαύριζε. "Όταν ως τόσο έτυχε μια μέρα να θλίβεται ή μητέρα για κάτι δυστύχημα, και γύρευε να τήν παρηγορήση με δσα έμαθε, άρπαξε ένα τέτοιο μάλλωμα, γιατί «εξαφύτρωνε τάχα εκεί που δέν τόν έσπειραν», που χώθηκε στην κάμαρά του κ' έλυωσε στα κρυφά τα δάκρια.

Συλλογιώντας τα αττά κι άλλα παρόμοια, σφίγγονταν ή καρδιά του, και του έρχότανε κάποιες να τρέξη και να ριχτή στην άγκαλιά τής μητέρας του, να τής ξεομολογήη πώς είναι άνυπόφερτη αττή ή μοναξιά τής ζωής του. Δέν του έρχότανε όμως και να τολμήση τέτοιο πράμα.

"Ετσι περνούσανε τα παιδιακήσια του χρόνια, παγωμένα κ' έρημα. ("Ακολουθούμε πάντα τδ δήγημα, ως και στο λεχτικό του άκόμα).

Είχε στο πίσω μέρος του σπιτιού τους ένα μπαλκόνι. "Εκεί αγαπούσε να πηγαινη ό μικρός σάν ήθελε να μείνη όλομόναχος και να συλλογιέται τις άκατανόητες δυσκολίες του θλιβερού του μικρόκοσμου.

"Εκεί στεκότανε μια μέρα, κι άκούγοντας τα σπουργίτια που λαλούσανε στα κλωνιά ενός δέντρου, θλιβότανε για άλλες πάλι τιμωρίες, άλλα πάλι μαλλάματα, που αττός ήθελε να πάη κατά τις Στῆλες, κ'. ή μητέρα τόν τραβούσε στα μαγαζιά, και που δέν τόν πίστευε όταν τής ζητούσε συχώρηση. Δέν τδ ν πί σ τ ε υ ε! Ψεύτη λοιπόν τόν έλεγε, και μάλιστα μπροστά στους άλλους, και τδ μωρδ εκεί, που τδ φιλούσε ή μάνα και τούλεγε να μὴ μοιάση τδ κακδ άδερφού του!

Δέν μπορούσε πιά μήτε να κλάψη. Πικρα στεγνή και σιωπηλή ή καρδιά του γεμάτη. "Εσκυψε κ' έβλεπε από του μπαλκονιού τα κάγκελα κάτω κατά τις πλάκες, και κρυφορωτούσε τόν έαντό του ά θά πονούσε πολύ άν κρυμίζόντανε ίσα στις πλάκες άπάνω! Ξαναμπήκε ύστερα και πήρε τδ βιολι του, που τδ σπούδαζε τώρα καιρδ, κ' έπαιξε κάτι σκοπούς τής στιγμής, κάτι ξεχύματα τής ψυχής του. Τόν παρηγορούσε ή μουσική. Τη δαρούσε του βιολιού του τή μελωδία, που εΐτανε τής ψυχής του ό πόνος.

Τ'όπαιζε τώρα τόσο συχνά τ'άγοπημένο βιολι του, που του τδ μπόδισε κι αττό ή μητέρα. Μια όρα του έσωνε, για γάχη καιρδ και για τ'άλλα μαθήματα. Καινούρια βάσανα και μ' αττό, επειδή έτυχε να τής πη άπάνω στη στενοχώρια του πώς τήν είχε ά ν ά γ κ η τήν παρηγοριά του βιολιού.

"Εκλαψε πικρά και γ' αττή του τήν τόλμη.

Βασάνιζε μια μέρα τδ κεφάλι του μ' ένα μάθημα που δέν του πολούρευε. Στην άπελπισιά του τρέχει στη μητέρα και τής ζητάει βοήθεια. Φούρκα ή μητέρα, που δέν τήν άφινε να τελειώση τις «φιλανθρωπικές» της δουλειές! Γύρισε στο σπουδαστήριο με βαριά και πονεμένη καρδιά.

Θάλαιγε άραγες ή μητέρα του άν άξαφνα πέθανε; Κι άρχισε να κολοσυλλογιέται θανάτους, φαρμάκια, γκρεμίσματα. "Αλήθεια πώς τα βιβλία του λέγανε πώς είναι άμαρτίες αττά, μα να κ' ή μάνα που δέν πήγαινε πάντα με τα βιβλία. "Αφιος που τήν άκουγε κάποιες να λήη και κάτι ψευτίτσες.

Μια βραδινή, ότι νύχιωσε, κατέβασε τδ βιολι να ξεσκάση. "Εβγαζε από τις κόρδες του όλα τα πάθη, όλες τις λαχτάρες τής βασανισμένης ψυχής του. "Ελειπαν δλοι έξω, και δέ θά τόν άκουγε ή μητέρα.

"Αξαφνα φτάνει μητέρα, πατέρας, και κάποιος ξένος. "Ακουσε ό ξένος τδ παίξιμο του βιολιού. Σίμως και ρωτούσε ποιός τον δίδαξε και τόν παρα-

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

ΟΙ ΔΥΟ ΑΓΑΠΕΣ^{*)}

«Γιατί κάνεις έτσι, Βασιλική» τής εΐπε τρέμοντας ή Μαρία.

«Δέ βαστούσες πλιδ τή ζήτια σου» τής άποκρίθηκε μ' άγριο βλέμμα «άντρα ήθελες αϊ! κι άντρα εύρηκες! Τέτοια εΐσαι!» Και σηκώνοντας τή φωνή: — «Αϊ, Μαρία του Θεόδτη, με τόν ύγιό του άγιογράφου, αϊ! μεσημεριάτικα, άποκάτου από τις έλνες, αϊ!»

«Τί σε μέλει, τί σου πικρνω άν αγαπάω τόν υγιό του άγιογράφου» έφώναζε και τα μάγουλά της έκκοκίνωσαν «του λόγου σου γυναίκα παντρεμένη, γιατί δέν κοιταχεις τήν κκαμοιοιά σου; Θάκωνε καλά να κλαίς τή μετρα σου, κι' όχι να χαλας από φρόνο κι' από ζήλια τή χαρά των άλλωνών! Τί σου φταίμε ε' σ' επάρτησε ό άντρας σου;»

«Εΐδες γλώσσικ τδ πουτανέλλι!» εΐπε ή άλλη χτυπώντας τδ μηρί της με τήν άπκαλάμη «που έσπούδαζε αττήν τή ρητορία; "Α πύξια και δηζια, τδ χωριστό ξέρει, του άντρώ; μου τούφυγα εγώ πρώτη, γιατί μ' έτυραγονούσε, γιατί είχε μορδές, όσο που έφυγε κι' αττός στα τσακίσματά του και στα δεικοχτά κωματίτικ. Μα έσε θά σε κρυω να

Μα ή Βασιλική έφώναζε ως τόσο πάλε: — «Τέτοια εΐσαι, κι μωρή Μαρία του Θεόδτη! κι' ό κόσμος σε λέει άγιανε, και θάπαιρνε κοινωνιά από τδ χέρι σου τδ βρωμερό!»

«Γιατί βρίζεις» εΐπε ή Μαρία γροικώντας πώς έπρεπε να δικραυτευτεί «ποιός σ' επείραξε; κ' έκοιτάξε και τδ Γιώργη σά να του χάλεινε βοήθεια.

Τά μάτια τής Βασιλικής έλαμπύρισαν, ή χολή της άψιωσε, τδ πρόσωπό της έκοκκίνησε, επέταξε χάμου τδ γιάδηνά της κ' εΐπε: —

«Θά σε πάρη, λές, τσακάλω, γελοίεσαι ποτέ γικτι εγώ δέν τόν άφίνω».

«Πώς δέν τόν άφίνεις» τής άπάντησε κοιτάζοντας πάλι πικρά τδ Γιώργη.

«Σας άκούνε όλες οι ράχες» έκνε εκείνος φοβισμένος «άμέτε ή κάθε μια στη στραχ της' ήσυχάστε' έτσι που κάνετε, έδουρδουλιστήκαμε και οι τρεις μας».

«Ατιμε» τούπε με χολή ή Βασιλική δείχνοντας του τ' άφρισμένα της δόντια και βάζοντας τους γρόβους της στα κουφά της άχεις μούτρο άκόμα να μιλείς! Μ' έγέλασες, και τώρα πάσκες να ξεγαλάσης κι' αττήν τήν κουκουβάγια, και τής τάζεις τήν "Αρτα με τα Γιάνκινα, όλο ψευτιές, ένω

ξέρεις καλά που από όσα τής λές τίποτα δέ θα γίνη! Κι' όλο να θέλουν, εγώ δέ θ' άφήκω...»

«Μή φωνάχεις» τήν αντίσκοψι πρηκαλώνται ό Γιώργης.

"Αλλά ή Μαρία άγροίκησε τώρα μέσα της ένα θάρρος που δέν τδ εγνώριζε στον έκυτόν της. Δέν είχε μάλλωσει ποτέ της αλλά ό θυμός των έσυνεπήρε τώρα: — «Με πιδό δίκηνο έσκέρτηκε αέμιλίσε ετσι ή παντρεμένη γυναίκα και πιδά δύνάμη είχε να τής χαλάσει τήν εύυχιά της;»

«Τί σε μέλει, τί σου πικρνω άν αγαπάω τόν υγιό του άγιογράφου» έφώναζε και τα μάγουλά της έκκοκίνωσαν «του λόγου σου γυναίκα παντρεμένη, γιατί δέν κοιταχεις τήν κκαμοιοιά σου; Θάκωνε καλά να κλαίς τή μετρα σου, κι' όχι να χαλας από φρόνο κι' από ζήλια τή χαρά των άλλωνών! Τί σου φταίμε ε' σ' επάρτησε ό άντρας σου;»

*) "Η άρχή στον άρ. 387.

καλοῦσε νὰ ξαναπαίξῃ. Ἀπολογιέται ὁ μικρὸς πῶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸν ξαναπαίξῃ ἐκεῖνο τὸ σκοπὸ, πῶς εἶταν ἔτσι τοῦ κεφαλοῦ του σκοπός. Εἶπε τότες ὁ ξένος κἀνὶ στή γλώσσα του ποῦ εἶχε μέσα καὶ τὴ λέξη «genie».

Ἡ λέξη ἐκείνη πρέπει νὰ γαργάλισε ταυτιὰ τῆς μητέρας, ἐπειδὴ σὲ λίγο τὴ βλέπουμε καὶ ξανάρχεται καὶ παραγγέλλει τοῦ γιοῦ τῆς νὰ παίξῃ τὸ σκοπὸ ἐκεῖνο στὸ σαλόνι μεθαύριο ποῦ θάχουνε συντροφιά, νὰ διασκεδάσῃ τὸν κόσμον. Τοῦ κάκου πολέμησε νὰ τῆς ξηγήσῃ ὁ μικρὸς πῶς ἡ μελωδία ἐκείνη εἶταν τῆς ὄρας, καὶ πῶς δὲν μπορούσε νὰ τὴν παίξῃ. — «Ἐννοῶ νὰ τὸ κἀνῃς», εἶπε ἡ μητέρα, καὶ χάρθηκε ἀπ' ἐμπρός του.

Πῆρε τότε ὁ μικρὸς τὸ βιολί μετὴν ἐλπίδα πῶς ἴσως ξαναθυμηθῆ τὸ σκοπὸ. Ἀδύνατο στάθηκε. Τὸ ξαναπῆρε τὴν αὐριανή, τοῦ κάκου. Βωβὸ τὸ βιολί. Τὸ μεσημέρι τὸν ρωτοῦσε ἡ μητέρα ἂν τὸ μελέτησε. Μὲ μάτια δακρυσιμένα ἀποκρίθηκε τὸ παιδί πῶς δὲν μπόρεσε νὰ θυμηθῆ τὸ σκοπὸ. Μιὰ κρῦα ματιὰ ἡ μητέρα, καὶ δὲν τοῦ ξαναμίλησε.

Τρέχει ὁ μικρὸς στὸ σπουδαστήριον καὶ ξαναρχίζει τὸ βιολί. Τίποτις ἄλλο ἀπὸ κἀνὶ ἀρχάρια κομματάκια δὲν ἔβγαίνει. Θύμωσε κ' ἔγινε ὄξω φρεσῶν. Ἀρπάζει τὸ βιολί, τὸ χτυπάει στὸ τραπέζι, καὶ τὸ κάνει κομμάτια. Ἐσπασε τὸ βιολί.

Τὰ περιστατικὰ ποῦ ἀκολουθῶναι εἶναι τόσο δραματικὰ ποῦ μᾶς φαίνεται κρῖμα ποῦ δὲν τὰ ξαναφέρνουμε ἐδῶ λέξη λέξη. Διαλέγουμε τὰ πιδ ἀξιοσημείωτα.

Τὸν πλάκωσε ἄξαφνα ἡ ἀπελπισία. Συλλογίστηκε τὸ θυμὸ τῆς μητέρας, ποῦ δὲ θάθυνοιοθε πῶς ἀπὸ τὴ στενοχώρια του ἔσπασε τὸ βιολί, ἀπὸ τὴ στενοχώρια του δὲν μπορούσε νὰ τῆς κάμῃ τὸ χαίρι τῆς. Τέτοια λοιπὸν ἐμελλε νὰ εἶναι ἡ ζωὴ του γιὰ πάντα. Ἀτέλειωτη ἀπελπισία, ἀτέλειωτο βάραθρον μεταξὺ τους.

Τὴν ἔτρεψε τέτοια ζωὴ πιδ τῶρα, ποῦ εἶλεγε καὶ θάνατο τὴ θαρροῦσε.

Βγήκε ὄξω καὶ τράβηξε στὰ τυφλά. Ἐβρεχε βροχὴ ψιλλὴ καὶ ἀκατάπαυστη ἔξω. Μούσκεψε ὡς τὸ κόκκαλο χωρὶς νὰ τὸ νοιώσῃ. Ἐνα πρῶμα συλλογίστηκε πάντα, πόση ἄχαρη εἶναι ἡ ζωὴ χωρὶς τὴν ἀγάπην ποῦ ὄνειρευότανε ἡ καρδιά του.

Ἐΐτανε ἀδιάθετος καὶ ἀποβραδῆς. Ἡ μητέρα τότες μόλις τοῦδωσε ἕνα κρῖο φιλι καὶ τὸν καλονόχτισε. Θυμωμένη βέβαια ἐξαιτίας τοῦ σκοποῦ ποῦ δὲν μπο-

ρούσε νὰ παίξῃ. Κατόπι ἀπὸ τὸ μονοκίδι τῆς πρωτῆς ἐκείνης βροχῆς, καὶ κατόπι ἀπὸ τὸ σκολεῖο, γύρισε ὁ μικρὸς μὲ βαρὺ κεφάλι. «Ἡ θέρμη χτυποῦσε σκεπαριῆς στὰ μηνίγκια του». Ὡς τόσο ἡ μητέρα ψυχρὴ καὶ ἀμίλητη πάντα.

Ἄν μπόρεσε νὰ πάῃ σκολεῖο ἐκεῖνο τἀπόγεμα. Ἐμεινε στὴν κάμαρά του μόνος. Ἡ μητέρα τοιμάζοτανε κ' ἔδινε διαταγὰς γιὰ τὴ βραδινὴ συνναστροφή.

Παρουσιάζεται στὴν κάμαρα ἡ ἀδερφή του καὶ τοῦ λέει πῶς πάσκιε νὰ κολλήσῃ τοῦ βιολιοῦ τὰ κομμάτια, μὰ δὲν μπόρεσε.

— Ἄν κολλίεται τὸ βιολί μᾶς κ' ἔσπασε, λέει ὁ μικρὸς. Ἐπειτα ἐγὼ πιδ δὲ θὰ παίξω βιολί.

Ἡ φωνὴ του κ' ἡ ὄψη του τὴν τρομάξανε. Πηγαινὶ καὶ λέει τῆς μητέρας πῶς ὁ ἀδερφός τῆς δὲν εἶταν καλά.

— Ἀφῆσέ τον, κ' ἔχει τίς κάκιες του. Πήγαινε ἐσὺ νὰ βολέψῃς τὰ λουλοῦδια.

Περνοῦσαν οἱ ὄρες ὡς τόσο, κ' ἔψελναν οἱ σπουργίτες τὰ βραδινὰ τους τραγοῦδια. Ἄξαφνα, ἐκεῖ ποῦ καθότανε βαρεμένος, καὶ κάποτες σὰ λιγοθυμισμένος, ξανασαίνει, ξανοίγει τὰ μάτια, καὶ νοιώθει στὴν ψυχὴ του τὸ χαμένο σκοπὸ. Τὸν τρελλὸ σκοπὸ τοῦ βουνοῦ, τῶν ἀνέμων καὶ τῶν πέσκων, ὀλοζώντανο, δυνατὸ, δρμητικὸ σὰ χεῖμαρρο ποῦ πλημμύριζε τὴν ψυχὴ του.

Ἀπλώνει τὸ χέρι νὰ πάρῃ τὸ βιολί νὰ τὸν παίξῃ. Ἐπιασε σπασμένα κομμάτια. Τὸ λησιμόνησε πῶς ἔσπασε τὸ βιολί.

Χάδευε μὲ ἀγάπην τίς χαλαρωμένες του κόρδες. Ἄχ, καὶ νὰ εἶχε μὰ φορὰ τὸ βιολί του, νὰ βγάλῃ τὴν ἀγάπην του γιὰ νὰ τὴν ἀκούσῃ ἡ μητέρα του πρὶν τὸν χάσῃ!

Καὶ μουρμούριζε συνάμα κἀνὶ κλαμμένα λόγια. Ἀκούει ἄξαφνα βήματα. Ἐΐτανε ἡ μητέρα κ' ἐρχότανε. Βλέπει τὰ θρίμματα τοῦ βιολιοῦ, συλλογίζεται τὸ θυμὸ τῆς, τίς φωνές τῆς, τίς κλωριές τῆς, τρέχει φρενιασμένα στὰ κάγκελα, βλέπει κἀνω τίς πλάκες, μετράει μὲ τὸ μάτι τὸ βάθος, κοντοστένεται, τρομάζει, ξανακάνει θάρρος, πᾶνεται ἀπὸ τὰ σίδερα, ζαλίζεται, ἀφίνεται, καὶ πέφτει φωνάζοντας γιὰ στερνὴ φορὰ τῆς μητέρας ἰδονα τὸ γινκὸ.

Ἐτσι ἔσπασε κ' ἡ ζωὴ τοῦ τρυφερόκαρδου ἀγουριοῦ, σὰν τὸ βιολί ἔγινε κ' ἐκείνη ἄψυχα θρίμματα, ἀπὸ τὰ χέρια τῆς μητέρας, ποῦ μόνῃ ἐκείνη μπο-

ρούσε νὰ βγάλῃ θεϊκὸς μελωδίας ἀπὸ τίς κόρδες του

Ὅριστε λοιπὸν, Κύριοι πατέρες, Κυρίες μητέρες, καὶ προπάντων Κύριοι δασκάλιοι, ὄριστε ὁ πανεμένος σας ὁ δασκαλισμός μέσα καὶ μέσα στὰ φυλοκάρδια τῆς Ρωμοσύνης. Ὅριστε ἡ ἄψυχη, ἡ ἀκαρδῆ, ἡ μηχανικὴ ἐφαρμογὴ τῶν ἀρχῶν τῆς ζωῆς, ὁ ἄσαρκος καὶ ὁ σάπιος σκελετὸς τῆς ἀλήθειας, ὄριστε διὰ τὴ θεωρία τῆς δασκαλικῆς σας, τῆς ψεύτικης καὶ τῆς ἑολοθρευτικῆς.

Εἶναι ἄραγε δυνατό νὰ παραστηθοῦναι πιδ ζωηρὰ καὶ πιδ πραχικὰ ἀποτελέσματα τῆς τυφλῆς καὶ τῆς ἄπονης ἐφαρμογῆς τῶν τύπων, ἀπ' ὅ,τι μᾶς τὰ παράστησε ἡ Κυρία Δέλτα; Τέτοια στάθηκε ἡ λατρεία τῆς ρουτίνας στὰ γράμματα, τέτοια σὴν πολιτικῆ, τέτοια τῶρα φαίνεται καὶ στὸ ἱερώτερον καὶ στὸ σοβαρώτερον ἀπ' ὅλα, σὴν ἴδια τὴν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν. Κι ἄλλη ἐλπίδα πιδ δὲ μᾶς μένει παρὰ, καθὼς καὶ ἀρχίζοντας εἶπαμε, νὰ βρεθοῦναι, ὅς εἶναι καὶ τρεῖς ἡ τέσσαρες μητέρες ποῦ νὰ συνεργήσουνε καὶ νὰ κηρύξουνε τὴ ζωντανὴ τὴν ἀλήθειαν καὶ σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα τῆς μητρικῆς ἀγάπης, ποῦ σέρνεται καὶ αὐτὴ σήμερον ἀλυσσοδεμένη καὶ μισοζώντανη καθὼς ὅλα μας, καὶ δὲ μᾶς ἀφίνει νὰ βλέπουμε τριγύρω μας ἄντρες μὲ φωτισμένα καὶ μὲ λεύτερα ψυχόρμητα.

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

Γ Κ Α Ι Τ Ε

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Τυπώθηκε στὴν Τυβίγγη καὶ πωλιέται 2 δραχμὲς στὰ Βιβλιοπωλεῖα Ἐστίας, Μπέν, Ἐλευθερουδάκη (Ἀθήνα) καὶ Ἐμμ. Σαρηγιάννη (Πόλη).

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΣΤΟ ΑΛΜΠΟΥΡΟ

ρομάντζο σφουγγαράδιο

ΒΓΗΚΕ ΣΕ ΒΙΒΑΙΟ ΚΑΙ ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ ΔΥΟ ΔΡΑΧΜΕΣ

σκάσεις ἀπὸ τὸν καυμὸ σου· τὰ σίδερα νὰ τρῶς δὲν παίρνεις τὸ Γιῶργη!

«Ἐχασες κἀνὲ ντροπῆ, Βασιλική» εἶπε ὁ Γιῶργης ποῦχε χάσει τῶρα τὴν ὄψην του «θέλεις νὰ κάμεις φονικὰ στὸ χωριὸ σου. Δὲν καταλαβαίνεις πῶς μᾶς ἀκούν ἀπ' ὅλα τὰ μέρη; ἔτσι στάνοιχτὰ μιλοῦν οἱ γυναῖκες;» Καὶ στρέφοντας πρὸς τὴ Μαρία τῆς εἶπε: — «Ἐλὼ Μαρία, σύμμασε τὰ ζᾶ σου, καὶ δότε τόπο τῷ ὄργῃς· αὐτὴ ἔχασε τὰ μυαλά τῆς σήμερον».

«Γιὰ νὰ μιλεῖ ἔτσι» τοῦπε ἡ Μαρία κἀπόιο δίκην ὀξῆ. Μὰ ἐγὼ τί τῆς ἔκαμα;» Κ' ἔτσι λέγοντας ἔλυσε δακρυσιμένη τὰ σκονιὰ τῶν ἀρνιῶν τῆς κ' ἔτοιμαζόταν νὰ φύγει. Πρὶν κ' νῆσει ὅμως εἶπε τῆς ἀλλήνης: «Τὸνομά σου εἶνε ἀκουσμένο σ' ὅλο τὸ σύνορον ἐβάλληκες νὰ κἀνῃς τὴν κακὴ γυναῖκα καὶ νὰ ξεπλανεύεις καὶ νὰ βρωμάζεις τὰ παιδιὰ, κυράτσα Βασιλική!»

«Κερὶ καὶ λιθάνι» τῆς ἀποκρίθηκε κακὸτροπικῶς αὐτὰ τὰ λές γιὰτὶ ζηλεύεις· ὁ Γιῶργης εἶνε δικός μου, δὲ σοῦ τὸν ἀφίνω καὶ θὰ σὲ παραιτήσῃ, σκάσε, σκάσε, σκάσε!» Κ' ἔτσι λέγοντας ἐβάλληκε νὰ κοπανίζει μὲ τὸ δεξιὸ τῆς τὸ γρόθον τὴ ζερβιά τῆς τὴν ἀπαλάμη. Κ' ἐπρόθεσε: — «Θὰ περνάσει ὁ και-

ρὸς ποῦ διορίζει ὁ νόμος, θὰ πάρω χωριστὰ ἀπὸ αὐτὸν τὸ χαντακωμένο· καὶ θὰ παντρευτοῦμε· κ' ἐσὺ θὰ μείνεις στὸν ἄσο, μὲ τὴ ντροπῆ καὶ θὰ μᾶς βλέπει καὶ θὰ μαραινέσαι. Σκάσε, σκάσε!» Κι ἀκούθησε νὰ κοπανᾷ τὸ χέρι τῆς.

«Ἄς τελειοῦμε» εἶπε ὁ Γιῶργης ἀποφατικῶς «Βασιλική, ἔκουτε. Ἐχεις κακὸ στὸ νοῦ σου· γυρεύεις νὰ κάμεις φονικὰ· δὲ σὲ θέλω· δὲ θέλω ποτέ μου νὰ σὲ ἀνταμώσω. Ὅ,τι ἐγίνηκε ἀναμεταξύ μας πρέπει νὰ τὸ λησιμόνησῃς· γιὰτὶ τυρχνῆς τὴν κοπέλλα;»

Μὰ ἡ Μαρία ἐκούνησε τῶρα τὸ κεφάλι περιλυπη. «Λοιπὸν» εἶπε «ὅσα λέει εἶνε ἀλήθεια; τὴν εἶπες καὶ τὴν ἐγίλασες; τίποτος εἶσαι;» Κ' ἕνα παράπονον βαθὺ τῆς ἐσάλεψε τὸ στῆθι. Καὶ κινῶντας γιὰ τὸ χωριὸ τοῦκράζε, ρίχνοντας του μιά ματιὰ φλογερή. «Ἀπαταιῶνα! Δὲ θὰ μὲ ξαναἰδεῖς πιδ, ζῆσε μὲ τίς δημόσιες σου». Καὶ τραβῶντας μὲ χολὴ τάρνια τῆς ἐροβολοῦσε γοργὰ τὸν κατήφορον.

«Βρωμοθήλυκο» τῆς ἐκράζε ἡ ἄλλη ποῦθελε νᾶχει τὸν ὕστερον λόγον κρηδᾶ εἶσαι ἐσὺ καλῆτερη; Δὲ σ' εὔρηκα ἀπὸ τῶρα ποῦ σ' ἐφιλοῦσε ὁ Γιῶργης ἐδῶ ἀποκάτου ἀπὸ τὴν ἐλλά; Πᾶρε τῶρα στὸ χωριὸ τὰ μούτρα σου· τᾶκουσαν ἀπόδω τὰ ἐγκώμια

σου· γιὰ νὰ τὰ ἀκούσουν σοῦ τὰ φώναζα!»

«Σπειρὶ μυαλὸ δὲν ἔχεις» τῆς εἶπε ὁ Γιῶργης «δὲ θὰ ἡσυχάσεις σήμερον· γιὰτὶ θέλεις νὰ μὲ πάρεις στὸ λαιμὸ σου, κ' ἐμένω καὶ αὐτὴν τὴν κοπέλλα;» Κ' ἔτσι λέγοντας ἠέλησε νὰ ξεκινήσῃ γιὰ ν' ἀκλουθῆσῃ τὴ Μαρία. «Τὸ κελῆτερον, ὅπως ἤρθαν τῶρα τὰ πράματα» εἶπε μὲ τὸ νοῦ του εἶναι νὰ πάρω ἀμέσως τὴ Μαρίαν στὸ σπίτι μου. Ἐτσι θὰ ἡσυχάσει τούτος ὁ ἄρειος καὶ δὲ θὰ ἀνταρτισε τὸ χωριὸ».

Μὰ ἡ Βασιλικὴ κουνῶντας τὸ κεφάλι σὰ νὰ τὸν ἐκαμάρωνε περιγελαστικῶς τοῦπε φράζοντας του τὸ δρόμον: — «Ποῦ θὰ πάει ὁ κύρ Γιῶργης;» Κ' ἔπειτα ἀψιόνοντας ἐσμιξε: — «Δὲ μούταζες πῶς θὰ τὴν ἀπαραιτήσῃς γιὰ τὴν ἀγάπην μου; Δὲ μούταζες ἔτσι; Ἐγυρες τῶρα τὴ γνώμην σου; Ἀλλὰ γελοῖσαι ἂν ἀλήθεις λές πῶς θ' ἀφήσω νὰ σοῦ περάσει ἡ ὄρεξή σου. Τῶρα ἀπόρρητον τῶρα, θὰ σὰς τρέξω κατόπι καὶ θὰ σὰς τὰ φωνάξω ὅσο δύναμικι. Ἄκουσες;»

Ἡ Μαρία ὡστόσο ἐφευγε τρέχοντας, βιάζοντας τάρνια τῆς. Ὁ νοῦς τῆς ἦταν ἀλαλιχμένος· τὸ κεφάλι τῆς τὴν ἐπονόουε· τὰ μάτια τῆς ἦταν πλημμυρισμένα. Τῶρα κάπου κάπου τὰ δέντρα τῆς ρά-

ΔΕΛΤΙΟ ΤΗΣ "ΦΟΙΤΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ,"

ΑΡΙΘ. 2

ΚΥΡΙΑΚΗ 21 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

Μαζεύτηκαν οι Σύντροφοι και τους εδιάβασε ο κ. Ἐλευθερουλάκης ἕνα δῆγημά του και μερικά ποιήματα.

Ἐπειτα ἐπροτάθηκε νάναλαβουν μέλη τῆς Συντροφίης νάπαγγείλουν διαλεχτό ποίημα ἢ προσφώνηση στό μνημεῖο τῶν Ἱερολοχιτῶν κατὰ τὴν παραμονή τῆς Ἐθνικῆς Ἑορτῆς ὅπου συνηθίζουν κάθε χρόνο οἱ φοιτητές νά καταθέτουν στέφανο.

Ἄφου συζήτησε τὴν πρόταση, ἀποφάσισε ἡ Συντροφία νά τὴν πραγματοποιήσῃ γιατί θεωρήσε ὠφέλιμο νάκούσουν οἱ φοιτητές καλὰ λόγια στή ζωντανή τῆ γλώσσῃ ἀντὶ καθαρευουσιάνικες ἀδειοσύνης.

Ἀνάλαβαν λοιπὸν δύο μέλη τῆς Συντροφίης νά παγγείλουν τὴν προσφώνηση και τὸ ποίημα.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΒΡΑΔΥ 22 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

Ὁ γνωστός ποιητής κ. Σκίπης περαστικός ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἐπρότεινε νάπαγγείλῃ στή Συντροφία μερικά ποιήματά του.

Ὅλα τὰ μέλη και ἄλλοι μαζεύτηκαν τὸ βράδυ σὲ μιὰ αἴθουσα πού τοὺς τὴν πρόσφερε μ' εὐγένεια ὁ πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου τῶν Συνταχτῶν στὰ γραφεῖα του (δρόμος Σταδίου) γιὰ νάκούσουν τὸν ποιητή.

Μ' αἴσθημα και τέχνη τοὺς ἀπάγγειλε ἀπ' ὄλα τὰ ἔργα του ἀποσπάσματα και ἀπ' τὸνα Ἀπίθκντο» τὴν ἔβδομη ραφιδία.

ΤΕΤΑΡΤΗ 25 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

Ὅταν ὅπως συνήθως οἱ φοιτητές με παράταξη πήγανε στὸ Πολύγωνο, στὸ μνημεῖο τῶν Ἱερολοχιτῶν ὁ κ. Κωστανταράκης, μέλος τῆς Συντροφίης, κατάθεσε στεφάνι τιμῶντας με λόγια ζωντανὰ τὴν ἀντρεωσύνη ἐκείνων.

Ἀπάγγειλε ὕστερα ὁ κ. Τριγωνίδης, μέλος τῆς Συντροφίης ποίημα τοῦ Παλαμά «τὸ Σάλπισμα»

χης τὴν ἐκρυβαν και σὲ λίγο δὴν ἐφάνηκε πλιά. «Ἄχ» ἀναστῆναξε ὁ Γιώργης κατεβάζοντας τὸ βλέφαρο και βλέποντας στή γῆς τὸ πουλί πού λίγο πρὶν τῆς εἶχε χαρίσει «Ὅυτε τὴν κίχλα δὴν ἐπῆρε ἢ δόστουχ».

«Βέβαια! και κανίσκια τῆς ἐπρέπαν» τούπε ἢ ἄλλη περιγελῶντας.

«Ἄφῃσέ με» τῆς εἶπε θυμωμένος «δὲ σὲ θέλω πλιά, γυναῖκα χαμένη!»

«Ἐσὺ μ' ἔκαμες τέτοιανε και τώρα βρίζεις κί ὄλα! Ποίος σὺπε νά με γελάσεις! τί σοῦ χρωστοῦσα στήν καταφρόνια μου;»

Μὰ τί σοῦ χρωστοῦσε τὸ ξένο τὸ θηλυκό;»

«Ὅσ' ἐπαιρνε! Κάλλιο νά σκοτωθῶμε κ' οἱ τρεῖς μας γιὰ νά τὰκούσει ὁμῶς ὁ κόσμος τὰ φώναζε. Και τὸ καταφέρα. Κοίτα!» Και με τὸ δάχτυλο τούδειξε ἀνάμεσα στὰ δέντρα τὴν κορφὴ τῆς ράχης.

«Φόνισσα!» τῆς εἶπε με πνιγμένη φωνὴ δαγκάνοντας δυνατὰ τὸ χεῖλι του και κοιτάζοντας ἐκεῖ μερικές γυναῖκες και κάποιον παιδί πούχεν ἔρθει ν' ἀκούσουν τὸ μάλλωμα και πού προσεχτικὰ τοὺς ἐκοίταξαν, κί ἀφοκραζόνταν, μιλώντας κρυφὰ ἀνεμεταξύ τους. «Τί ἐκέρδησε τώρα;» τῆς ξανάειπε

πού ἐσυγκίνησε τοὺς φοιτητές και τοὺς ἔκανε νά χειροκρατήσουν με εὐκρίνεια.

ΚΥΡΙΑΚΗ 28 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

Ἀποφάσισαν τὰ μέλη ἀντὶ κάθε Κυριακῆ νὰ σφαιλίζονται σὲ κάμαρα και νὰ συνεδριάζουν, νά κάνουν κάποιες ἐκδρομὲς γιὰ νά γνωρίσουν ὄλους τοὺς ἱστορικούς και ὠραίους τόπους μας κ' ἔτσι νά ξεφεύγουν και ἀπ' τ' Ἀθηναῖκα καφενεῖα.

Τὴν Κυριακὴ αὐτὴ ἐπήγαν πεζοὶ στὸ μοναστήρι τοῦ Δαφνοῦ, μεσαιωνικὸ κειμήλιο τοῦ 11ου αἰῶνα, πού εἶναι κί ἀπὸ ἱστορική, ἐθνική και καλλιτεχνική ἐπιψη σπουδαιότατο, πού και ἡ τοποθεσία του εἶναι πολὺ ὠραία, ἐπάνω στήν «Ἱερὰν Ὀδὸν» στὰ Δαφνοβούνια.

ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΤΟΥ ΑΠΡΙΑΝ

Οἱ Σύντροφοι μαζεύτηκαν και τοὺς ἀνάπτυξε ὁ κ. Κωστανταράκης τὴν ἰδέα του γιὰ τὸν τρόπο πού ἔπρεπε στὰ κλασσικὰ γυμνάσια νά διδάσκεται τὸ Συνταχτικὸ και γενικεύθηκε ἡ συζήτηση πάνω στὸ θέμα τοῦτο.

ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΤΟΥ ΑΠΡΙΑΝ

Ὁ κ. Σωτηρίου τελεόφοιτος τῆς Φιλολογίας, δηγήθηκε στή Συντροφία τὸ πῶς ἐκδόθησαν οἱ «Παιδαγωγικοὶ μῦθοι» τοῦ Περιγαλίτη ἀπὸ μερικούς φοιτητές, δημοτικιστὲς και μῆ, και παρατήρησε πῶς κανένας ἀπὸ τοὺς πρωτεργάτες τοῦ γλωσσικοῦ ἀγῶνα δὴν τοὺς ἔδωσε καμμιάν ἠθική ὑποστήριξη κ' ἐνθάρρυνση οὔτε πρὶν οὔτε μετὰ τὴν ἐκδοση.

Πολλοὶ Σύντροφοι ἀπαντῶντας στὸν κ. Σωτηρίου εἶπαν τὴ γνώμη πῶς οἱ πρωτεργάτες δὲ θὰ ἔμειναν εὐχαριστημένοι ἀπ' τὴν ἀγγλία τοῦ βιβλίου κί ἀπὸ τὸ πρόλογό του πού εἶναι γραμμένα στήν καθαρεύουσα.

— Κάθε Κυριακὴ καινούργια μέλη ἐγγράφονται στή Συντροφία και τὴ δυναμώνουν.

Παρακαλοῦνται ὅσοι δημοτικιστὲς, φοιτητές τοῦ Πανεπιστημίου, τοῦ Πολυτεχνείου και τοῦ Διδασκαλείου θέλουν νά ἐγγραφοῦν νά τὸ δηλώσουν στή Συντροφία «Λεωφόρος Ἀμαλίας 26».

— Ὅσα βιβλία ἔχει ἡ Συντροφία γιὰ μοίρασμα τὰ δανείζει και τὰ μοιράζει, και τὰ πουλεῖ με κατεβαμένη τιμή.

Μοιράζει πρὸ πάντων σὲ φοιτητές και μαθητὲς τῶν Γυ-

περίλυπος.

Κ' ἔτσι λέγοντας και συλλογιόμενος με τρομάρα πῶς τὸ χωριὸ ὄλο θάξερε σὲ μιὰ στιγμή τὸ ντροπισμα, ἐβάλληκε νά κατεβαίνει βιαστικὰ τὸν κατήφορο.

«Δὲ θὰ σὲ χαίρεται οὔτε ἢ ἄλλη» τοῦ φώναζε ακαι μῆ στοχαστεῖς πῶς θὰ σὰς ἀφήσω ὄρνικους!»

Μὰ ὁ Γιώργης τώρα ἐφευγε βιαστικώτερα πάντα και δὴν ἐσταμάτανε. Ἡ ντροπὴ τὸν εἶχε κυρίψει. Γιατί δὴν εἶχε ἀφοκραστῆ τοῦ πατέρα» του τὰ λόγια; πῶς θὰ παρουσιαζότου στὸ σπῆτι του και στὸ χωριὸ;

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ ζωγράφος ἀμα ἐσηκώθηκε, κ' ἐδιαβάστηκε σὶν οἱ παπᾶδες, ἐκάθισε ἀπὸ ἐνωρίς μπροστὰ στήν εἰκόνα του και πρὶν τὸ μεσημέρι τὴν εἶχε τελειώσει. Τώρα ἀπὸ μακριὰ τὴν ἐκοίταζε κρατῶντας ἀκόμα τὰ πινέλλα του στὸ χεῖρι.

Τὸ πρόσωπό του ἦταν ἀχνὸ πολὺ, τὰ μακριὰ μαλλιά του ξεχτίνιστα (γιατί ἢ γυναῖκα του δὴν τοῦ τάχε συγγρῖσει σὶν κάθε μέρα) τὰ κόκκαλα στὰ μάγουλα και στὰ σιαγόνια ἐδιακρινόταν ὄλα,

μνασιων πού δὲ γνωρίζουν τὸ γλωσσικὸ τὸ ζήτημα και θέλουν νά τὸ νοιώσουν.

— Ἐστειλαν βιβλία στή Συντροφία: Ὁ κ. Ἡλ. Σταύρου ἀντίτυπα «Περὶ Παιδῶν ἀγωγῆς» μετάφραση ἀπὸ τὸν Πλούταρχο και «Θρησκεία και Πατριδα».

Ὁ κ. Φεγγαῖος ἀπὸ τὴν Πόλη στὸ Γλωσσικὸ ζήτημα και οἱ Γαζετατζῆδες τῆς Πόλης.

Ὁ κ. Κεφαλληνός γυμνασιάρχης ἀπὸ τὴν Κέρκυρα ἀντίτυπα τῆς «Ὀδύσσειας» τοῦ Πολυλά.

Ὁ κ. Μ. Τριανταφυλλίδης ἕνα ἀντίτυπο «Ἐνηλεσία ἢ Ἰστορία».

Ὁ Ἑρμονας πολλὰ ἀντίτυπα «Τῆς Ζωῆς».

Ὁ ἐκδοτικός ἑμίλος φοιτητῶν ἀντίτυπα τῶν «Παιδαγωγικῶν Μύθων» τοῦ Περιγαλίτη.

— Παρακαλοῦνται οἱ Σύντροφοι νά ἔλθουν τὴν Κυριακὴ στήν τακτικὴ συνεδρίαση τῆς Συντροφίης σεις ἢ τ' ἀπόγεμα, ὄδες Βυλτετισοῦ ἔρ. 1.

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Στὸν κ. Φ. Σ. Δραγοῦμη, φοιτητὴ

Haarlem

Floraplein 7

Κάτω Χώρες

19 τοῦ Μάρτη 1910

Κύριε,

Νὰ ἐπιτρέψτε σ' ἕναν ἀγνωστὸ σας νά σας προσφέρει τὰ θερμότερα συγχαρητήριά του γιὰ τὴν ἴδρυσή τῆς «Φοιτητικῆς Συντροφίης».

Ἐίμαι πιστὸς ἀναγνώστης τοῦ περιοδικοῦ «Ὁ Νουμάς» θὰ μοῦ δίνει κάποτε κάποτε νέα τῆς συτροφίης.

Ἐίμαι βέβαιος πῶς ἀναλάβατε ἔργο σοβαρὸ εὐχομαι νά τὸ τελειώσετε, ἀν και, δὴν ἀμφιβάλλω, ἀμείλικτη ἀντίδραση θὰ ἔχετε.

Πρόθυμος

(Μετάφραση)

Οἱ HENRY DE LENNER

Φοιτητῆς

Π. Σ. ΔΕΛΤΑ

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

— ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ (με εἰκόνες τοῦ κ. Ν. Λύτρα).

— Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑΣ (με εἰκόνες τῆς Κας Σοφίας Λαοκαρδίου).

Τυπώθηκε στή Λόντρα, σὲ διαλεχτὸ χαρτὶ και εἶναι καλλιτεχνικὰ δεμένο.

Πουλεῖται στὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἐστίας» ὄρ. 3,50.

τὸ βλέμμα του ἦταν θολό. Ἀλλὰ στὸ στόρισμα τὰ νωπὰ χρώματα ἐγυάλιζαν. Ἡ Παναγία μικρὴ και πανέμουστη, μ' ἕνα μπλάβο φόρεμα πού τὴν ἐντυνε ἀπὸ τὸ μέτωπο στὰ πόδια σκεπάζοντας τῆς και τὰ χέρια, ἐστεκόταν γονατιστὴ με βλέμμα χαμηλωμένο, με σκυφτὸ κεφάλι, κάτου ἀπὸ ἕναν ὄλοχρυσο θόλο και ξέγναντὰ τῆς ἀνάερα ὁ ἀρχάγγελος με ὀρθάνοιχτες φτερούγες, κάτασπρος και λαμπρός, ἐφκινόταν νά τῆς ἔλεγε με τὰ σεμνὰ του χεῖλη τὸ «χαῖρε» και στὸ χεῖρι του ἐκρατοῦσε τὸν ἀχνὸ λευκὸν κρῖνο, και τὸ ἀθῶο πρόσωπό του ἦταν σοβαρό, και τὸ βλέμμα του γιομάτο σεβας γιὰ τὴ Θεοτόκο.

Και ἐξέταζε προσεχτικῶς ὁ ζωγράφος τὸ μεγάλο τὸ στόρισμα τὴν κάθε πινελλιά, τὴν κάθε γραμμὴ, τὴν κάθε δίπλα στὰ φορέματα, τὸ ἀντιφῆγγισμα στὰ ξανθὰ μαλλιά τοῦ ἀγγέλου, και τοὺς φωτεινοὺς ἀγιάθωνες γύρω στὰ δύο κεφάλια, και ἀθέλητα τὸ βλέμμα του ἐπεφετε κάπου κάπου στὶς ἄλλες εἰκόνες πού ἐκρεμόνταν στὸς τοίχους και πού οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὸ σόι του τις εἶχαν ἱστορίσει, κ' εὕρισκε συγγρῖνοντας ὁ νοῦς του πῶς ἢ δική του ἦταν ἀπ' ὄδες ἢ ἀνώτερη.

Κ' ἐχχομογέλασε. Μὰ τὸ χαμογελὸ του ἐσβύστηκε με μιὰς. Ἡ ὄψη του, πού ἀπὸ τὴ δουλειά,

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,"

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για την Ελλάδα και την Κρήτη 5ρ. 10

Για το "Εξωτερικό" 5ρ. 12 1/2

Για τις επαρχίες δεχόμεστε και τριμήνες (3 δε. την τριμηνία) συνδρομές.

Κανένας δε γράφεται συνδρομητής ε δε στείλει μπροστά τη συνδρομή του.

20 λεπτά το φύλλο λεπτά 20

Τα περασμένα φύλλα του Νουμά πουλιούνται στο γραφείο μας στη διπλή τιμή.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στα κιάκια (Σύνταγμα, 'Ομόνοια 'Εθν. Τράπεζα 'Υπ. Οικονομικών, Σταθμός Τροχιάδρου (Ακαδημία), Βουλή, Σταθμός Υπόγειου Σιδηρόδρομου ('Ομόνοια), στο κιάκι Γιαννοπούλου (Χαυτεία), στα βιβλιοπωλεία 'Εστίας Γ. Κολάρου και Σακέτου (άντικρυ στη Βουλή).

Στην Κέρκυρα, Πάτρα και Βόλο, στα Πρακτορεία των 'Εφημερίδων, στον Πύργο στο βιβλιοπωλείο του κ. Κ. Βαρουξή.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Το γράμμα του κ. Πάλλη—Πειθαρχία!...
'Ο δασκαλισμός στο στρατό—Πώς βράζονται ταυγά.

ΩΜΑ και ελιγκρινά, καθώς το συνειθίζει πάντα, τὰ λέει ο κ. Πάλλης στο γράμμα του που δημοσιεύουμε στην πρώτη σελίδα. Ναι, «στόλο δε φτείανεις έχοντας καρδία μοναχά» πρώτα πρώτα χρειάζεσαι νάφτες, άντρες δηλ. με πειθαρχία, και τούτο στον τόπο μας δεν υπάρχει.

Οι «πατριώτες» ως μὴν ξυνίσουν τὰ μούτρα τους. Είναι ἀλήθειες αυτές, τρανές ἀλήθειες, που ἀποδείχονται (ἀλόγωνα!) καθεμέρα θεοφάνερα. Δίχως πειθαρχία δε δημιουργούνται στρατιώτες, και δίχως στρατιώτες και ναύτες δε στέκεται στρατός και στόλος. Τὰ ὅπλα σκουριάζουν και τὰ καρδία σαπίζουν. Και στο τέλος κι ὅπλα και καρδία τὰ παίρνουν οἱ Τούρκοι, που λέει κι ο κ. Πάλλης.

Θωρηχτούς άντρες πρώτα και ὕστερα θωρηχτά καρδία, ζητάει οὐ κάπιο δράμα του ο Ταγκόπουλος. Και τούς θωρηχτούς άντρες θάν τούς φτείαζει ἡ ἀταλάνια πειθαρχία. Θὰ πείτε πως είχαμε πριν ἀπὸ τίς 15 του περασμένου Τρυγητῆ πειθαρχία και

μείς. Γελιόστε. Τέτιο πράμα δεν είχαμε ποτέ κι ἀλόγωνα οὔτε δείξαμε ἀκόμα πως τὸ λατάρουμε.

*

ΓΙΑΤΙ, με τὸ συμπάθειο, πειθαρχία δε θὰ πεί να βρίζει ο ἀνώτερος τὸν κατώτερο με τίς χειρότερες βρισιές και νὰν τοῦ δίνει ποῦ και ποῦ και σφαλιάρες, ὅπως προχτές ἀκόμα φέρθηκε κάποιος λοχαγός εἰς Κεφαλλονίτη στρατιώτη, με νὰ σέβεται ο ἀνώτερος τὸν κατώτερο, νὰν τὸν μεταχειρίζεται τὰν ἄθρωπο, γιὰ νὰ μπορέσει νὰγαπηθεῖ πρώτα και ὕστερα νὰν τοῦ γίνει και σεβαστός. Δὲ λέμε πως ὅλοι οἱ ἀξιωματικοί, με τουλάχιστο οἱ περισσότεροὶ ὑπαξιωματικοί, ἀνάποδα τῆ νιόθουν κι ἀνάποδα τῆ διδάσκουν τὴν πειθαρχία στο στρατό. Μὲ βρισιές και με ζῦλο. 'Αντὶ δὲ στρατώνας και τὸ καρδί νάνα σκελεὶδ που νὰ διδάσκαται σ' αὐτὸ ο πολίτης ὄχι μόνο τῆ στρατιωτικῆ με και τὴν κοινωνικῆ πειθαρχία, τὸ ἐναντίο γίνεται ὁ πολίτης μπαίνει στο στρατόνα και στο καρδί ἄρρωπος τίς περισσότερες φορές και βγαίνει χτήνος ἀπὸ καὶ μέσα, κ' ἔτσι ο στρατός ἀντὶ νὰθροπείσει, ἀποχτηνώνει.

*

ΜΑ δεν είναι μοναχά ἡ προστυχία που πνίγει τὴν πειθαρχία στο στρατό. Είναι και τῆλλο τὸ θεριό, τὸ μεγάλο, ο Δασκαλισμός που βασιλεύει μέσα στους στρατώνας μας και μέσα στα καρδία μας. Δὺο συνεργάτες μας, ο Ρήγας Γκόλφης κι ο Δ. Φλώτας, μὰς είπαν ἄλλοτες ἀπὸ τίς στήλες αὐτές και μὰς τὸ ἀποδείξαν τετραγωνικά γιὰτί δεν ἔχουμε στρατό και στόλο. Κι ἀφορμῆ ο Δασκαλισμός. Νά, ὅμως τί μὰς γράφει κ' ἕνας ἄλλος δικός μας τώρα ἀπὸ τ' Ἀνάπλι:

«...Με συχωρεῖς γιὰ τὴν προστυχία τῆς ἔκφρασης, με λίγες μέρες είναι που ἀρμεπέτησα ἀπὸ τὸ στρατό (ἀπὸ λαγίντας) και μ' ἔχει πνίξει ο βραχνάς του δασκαλισμοῦ που τὸν εἶδα ὀλοζώντανο και πάνοπλο κι ἀτσάκιστο και θρηϊώδη μέσα στους στρατώνας.

«Ἐκεὶ νὰ δεις δασκάλους! Ἐκεὶ δασκαλισμό! Ἐκεὶ σχολαστικισμό!...»

Και σὺρε ἡ ἀρεντιά σου ὕστερα με τίτια μυαλά νὰ φαντάζεσαι πως θίποχτησε ποτέ ἡ Ἑλλάδα στρατό και στόλο!

*

ΚΑΙ τῆλλο ὅμως που συσταίνει ο κ. Πάλλης στο γράμμα του ἀξίζει νὰν τὸ προσέξουμε: «'Αν θέλατε, λέει, καλὸ του τόπου ὅλοι σας, πηγαίνετε κάτω με θυσία τῆς ζωῆς σας και χτυπήστε τὴν πολιτικῆ και στρατιωτικῆ κακοήθεια».

Ναι, ὅσοι διαλεχτοὶ δικοί μας ζοῦνε ὅω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα νὰρθοῦνε ὅω και νὰ πρωτοστατήσουν στο γενικό ἀγώνα. Με θυσία του πουγγιῶ τους' ἀκόμα και τῆς ζωῆς τους. 'Αμὲ τί; Ἡ φαυλοκρατία ἔδωσσε παραδες, θυσίασε ζωές και ζωές γιὰ νὰ ρημάξει αὐτῆ τῆ χώρα. Οἱ ἀριστοί, που τούς λένε, τί κάμανε; Μόνο δάχρια κ' εὐκεί και πλατωνικές ἀγάπες;

Μὰ τ'αὐτὰ γιὰ νὰ βαρτοῦνε θέλουνε μογιὰ και ἡ πατριδα γιὰ νὰ ξαναγεννηθεῖ και νὰ τραβήξει μπροστά, χρειάζεται γενναίες πράξεις κι ὄχι μόνο γενναία λόγια. Νά, τί κηρύχνει ο κ. Πάλλης στο γράμμα του και νά, γιὰτί ἀξίζει νὰν τὰ προσέξουμε τὰ λόγια του.

Η ΤΕΧΝΗ ΜΟΥ Κ' ΟΙ ΠΟΘΟΙ ΜΟΥ

(ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ)

ΕΝΑΣ ΕΛΛΗΝΑΣ—

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΣΤΗ ΒΙΕΝΝΑ

(ΕΒΡΥΣΤΕΝΗΣ ΓΚΥΖΑΣ)

Ecce homo

B.

... Σὺν ἐκκλησιᾷ ἀλειτούργητη, σὰ χώρα κοινωρεμένη!

(Μυρολόι).

'Ἦρθε τὸ καλοκαίρι: ἐκεῖνος πῆγε στο Μπαρόιτ που ἔλαβε μέρος στις γιορτές, ἐγὼ κατέθηκα Πόλη και Σμύρνη γυρίζοντας βρήκα δωμάτιο μακρύτερα και δεν τὸν εἶδα παρὰ μιὰ φορά στο σπίτι του κι ἄλλη μιὰ στ' Ὀδεῖο: εἶτανε τότες ἄρρωστος ο καθηγητῆς του φλάουτου, ο Κουκούλας: και τὸν ἀναπλήρωνε ο Γκούζας: μοῦ ἔλεγε τούς πόθους και τίς ἐλπίδες του: τῆ στιγμῆ που ἀδειάζε ἡ θέση καθηγητῆ του Ὀδεῖου εἶτανε πιά σίγουρος πως θὰ τῆ λάβαινε αὐτός: ε' κ' ἔπειτα; του κάνω. «Τί κ' ἔπειτα! καημένε Μανόλη, μοῦ ἀπάντησε λίγο πειραγμένος, μόνο überspannt νὰ μὴν εἴσουςα κι' ἄς εἶταν τί' ἄμα γίνω καθηγητῆς στ' Ὀδεῖο θὰ ἔχω διπλό μιστό, ζέχωρα τὴν τιμῆ: θὰ ἔχω φτάση στο τέρας του ἀγώνα μου...»

Θὰ περῶσανε κάνε δεκαπέντε κάνε εἴκοσι μέρες: μιὰ Κυριακῆ μεσημέρι ἔρχεται ο φίλος μου ο βιολιτζῆς ο Ἀντωνιάδης: τῆμαθες; μοῦ λέει, τὸ και τὸ: ο Γκούζας ἄρρωστος βαρεὶα στο νοσοκομεῖο: ἀνεμοτύρωμα: στο σπιτικό του ἔρημιτ κι' ἀπελπισία.

'Απὸ εἶτανε Κυριακῆ: τῆ Δεφτέρα τῆ πόγιομα τραβήξα γιὰ τὸ νοσοκομεῖο νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ: ἀρχίζε τότες ο χειμῶνας: ψιλὰ χιόνια παντοῦ πεσμένα: πῆρα τῶνιμπους ἀπὸ τὸν Ἄη Στέφανο. Κόσμος μέσα λιγοστός: στο τέλος μείναμε τρεῖς: ἕνας χασά-

*) Ἡ ἀρχὴ στο περασμένο φύλλο.

τὴν ἐγκράτεια και τίς νηστείες, είχε λιγύνει, ἦταν σήμερα πάρα πολὺ σοβαρῆ: τὸ νοῦ του τὸν ἔβρανε ἡ ἔγνοια.

'Ο μονακίβιος ο γιός του που ἐπαράκλιε ἀπὸ τὰ πατροκατάδοτα συστήματα τῆς φάρας τους, και που ἦταν τώρα του χωριῦ τὸ διήγημα, και που βέβαια τὸν ὄχτρευόνταν γιὰ τὰ κακά του θελήματα οἱ περισσότεροι, και που τὸν ἐμελετοῦσαν ὅλοι με καταφρόνια, γιὰτί νὰ μὴν είχε μοιάσει στο σὸί του, στοὺς καλοὺς παππούς του, στοὺς τιμημένους ἀνθρώπους, πᾶρεξ ἄλλου, γιὰτί νὰ δουλεύει ο νοῦς του στο κακό; Και που νὰ ἦταν τώρα; Μὴν ἴσως ἡ ζωῆ του ἐκιντύνει; Ἄλλὰ τί νὰ τοῦ κάμει ο ἀδύναμος γέροντας;

'Ανήσυχος ἐτήραξε ο ζωγράφος τὴν Παναγία κ' ἕνα δάκρυ ζεστό ἐκύλησε στο ζαρωμένο μάγουλό του: — «Βόθησέ τον» εἶπε παρακαλεστικά και ἀναστενάζοντας.

Τώρα χωρὶς νὰ τὸ θέλει ἀποκραζότου τί ἐγινότου τριγύρω του. Καθὼς πάντα ἀπὸ τὸ παρῶθυρο ἐμπαιναν οἱ ὀμιλίες τῶν ἀνθρώπων που ἐκάναν ὅω τὸ θέλημά τους και που ο ζωγράφος ποτέ δεν τίς ἐπρόσεχε. Ἄλλὰ σήμερα του ἐκαζότου πως ο κόσμος ὅλος ὀνομάτιζε τὸν ὄγιό του και πως τὸν

ἐκακολογούσε. Ἄναστενάξε πάλι κουνώντας πικρὰ τὸ κεφάλι. Ἀπὸ τούς συνειθισμένους κρότους ἐνοιωθε πως ἡ γυναῖκα του εἰσιγύριζε τὸ σπίτι, κι' ἄκουε και τὸ συνειθισμένο μουμουρητό της, γιὰτί ἡ γρηὰ είχε σύστημα ἀπὸ νάα και λέει ὅτι, ἐστοχαζότου. Ὡς κ' ἐκείνη είχε νὰ κάμει με τὸ Γιωργῆ ὑποψιασμένη και ἀνήσυχη. Κι' ἀνανοήθηκε ο ζωγράφος πως κ' ἡ μάνα ἀγροικοῦσε στὴν καρδιά της τὴν ἴδια του τὴν πικρα. Ἀπίθωσε στο τραπέζι τὰ πινέλλα του, κ' ἔσκυψε στο παραθύρι. Στο δρόμο, κάτου ἀπὸ τὸ σπίτι, μερικοὶ ἀνθρωποὶ ἐκουθέντιαζαν ἀδῆσφοροι χωρὶς νὰ σηκόνουν τὸ κεφάλι. Στα μαγαζιά ἀκούσταν ἡ καθημερινῆ βαβούρα. Ὁ γέροντας ἐκοίταξε δεξιὰ-ζερβιά, ἐξαναμπήκε στο σπίτι, ἔκαμε στὴν κάμαρα λίγα πατήματα κ' ἔπειτα ἐβῆκε στο παραθύρο που ἔδινε στον κῆπο κ' ἐξανακίταξε τρογύρου. Κι' ἀπὸν δεν εἶδε ὅτι ἐχάλευε ξανάρθε νὰ καθίσει μπρὸς στὴν εἰκόνα του.

«Δὲν ἔρχεται ἀκόμα» εἶπε με τὸ νοῦ του: ἀπὸ τὰ χτές δεν τὸ εἶδε καμὶ ψυχῆ. Ντρέπομαι τὸν κόσμο.» Κ' ἔπειτα ἀπὸ μιὰ στιγμῆ ἐσυλλογίστηκε σὰ νὰ τὸν ἔβρανε ἡ συνείδηση: — «Νά τῆξερα πως θάρθουν ἔτσι τὰ πράματα, θὰ τὰ προλάβω ὅλα. Μὰ που νὰ φανταστεῖ κανεὶς πως θάρθαινε

τέτοιος! Ὁ ὅω-ἀπόδες τὸν ἐκαβαλλίκεψε με μίας! Ἡ ὀργῆ του Θεοῦ τὸν ἐκυρίεψε. Ἄς ἔπαιρνε τῆ Μαρία κι ἄς ἠσύχαζε: τί νὰ κάμω, θὰ τοῦδινα και γὰ τὸ λόγο μου. Ἄλλοιῶτικα ἀληθινὰ τὸν ἐπιθυμοῦσα, ἀλλοιῶς τὸν ἤθελα, με στο ὕστερο κακό δεν ἦταν, ἄς είχε πάρει τῆ Μαρία. Ἄς ἔκανε ὅτι ἤθελε: ἄς ἔλυωνε με τὸ τσαπί, με ἄς ἦταν ἠσυχος στο σπίτι του με τῆ φαμιλιά του, γιὰ νὰ γεροκομίσει κ' ἐμένα και νὰ γεραματίσει και τὴν ἀμοιρη τῆ γρηὰ μου!... Τώρα ο Θεός φυλάξει, μπορεῖ νὰ μείνομε ἔρημοι κι' ἄκλεροι, ἀ χρειαστεί. Είναι κακὸς τώρα ο κόσμος και σκιάζομαι, σκιάζομαι πολὺ! Μοναχὰ δεν μπορῶ νὰ καταλάβω πως ἡ Μαρία δε θέλει νὰ γίνει γυναῖκα του.»

'Αποκράστηκε πάλι. Ἡ γρηὰ ἐμιλοῦσε στο κατῶγι με κάποιον.

«'Ανέβα» ἔλεγε αἰδεσιμῶτατε.» Και σὲ μιὰ στιγμῆ ο γέροντας εἶδε νὰ προβάλλει στὴ σκάλα τὸν παπὰ του χωριῦ. Ἡ ὄψη του ἐξάνοιζε λίγο και τὸ χεῖλι του ἐχαμογέλασε.

«Καλημέρα τὴν ἀγιότην σου» εἶπε κινώντας γιὰ νὰ φιλήσει του παπὰ τὸ χεῖρι. «Καλῶς μες ὄρισες.»

«Καλημέρα, ἰ' Ἀργύρη» ἀποκρίθηκε δίνοντάς του

πης ἀπὸ τὸ Νάσμαρτ, μὲ μιά χοντρογυναίκα μ' ἕνα καλάθι λαχνικά κ' ἐγώ. Ὁ χασάπης μετροῦσε ὅλη τὴν ὥρα φοῦχτες ψιλικά μὲ τὰ ματωμένα του χέρια καὶ κουβέντιαζε κάπου κάπου μὲ τὴ χοντρογυναίκα πού ἔκανε τὸ σταθρό της κάθε πού ξαγναντίθαμε καμὶν ἐκκλησιὰ καὶ δὲν ἔλεγε δυὸ λόγια πρὶν πρὶ τὸ Βιεννέζικο Jesus Maria.

Τὸ νοσοκομεῖο στὸν τελευταῖο σταθμὸ τοῦ ὀνιμπους, ὅσω, μακρὰ ἕνα σταθμὸ πρὶν κτεθῆκανε ὁ χασάπης μὲ τὴ χοντρογυναίκα κ' ἔμεινα μόνος· φτάσαμε στὸ νοσοκομεῖο γύρω τριγύρω μοναξιά. χιόνι παντοῦ, ψιλό ψιλό· συγνεφιά καὶ σουρούπωμα· τραβῶ στὸ γραφεῖο τοῦ νοσοκομείου ἕνα γεροντάκι ἀνοιγε κ' ἔκλειπε βιβλία καὶ κατὰστιχα.

— Μπορῶ νὰ ἐπιτερετῶ τὸν καλλιτέχνη Γκούζα πού βρίσκεται δῶ μέσα ἀρρωστος;

— «Γκούζας; Ἐ-θου στί-νες Γκούζας, μου κάνει, κ' ἔψαχνε στὰ κατὰστιχα καὶ στὰ βιβλία, ἄ-Ἐ-θουστίνες Γκούζας, πέθανε σήμερις τὸ πουρὸ στί: ἔζη».

Δὲν ἔδραλα λέξη γύρισε τίς πλάτες μου κ' ἔφυγα· στὸ δρόμο ἄρχισε νὰ πέφτη πάλι ψιλό ψιλό τὸ χιόνι· βρήκα τῶνιμπους καὶ τραβήξα πίσω· μέσα στὸνιμπους ψυχὴ κάθισα κ' ἄρχισα νὰ κλαίω σὰ μωρὸ παιδί...

Ἀπὸ μακριὰ ἕνα ὄργανο ἐπαίξε τὸ σκοπὸ τῆς μῦδας τότε «Ih bin das süsse Madel» εἶμαι τὸ γλυκὸ κοράσι».

Στὴν ὄπερα ἔκανα ἕνα μῆνα νὰ παύσω.

*

Τὸν ἐθάψαμε ὁ φαιτητικός σύλλογος; δηλαδὴ θυμηθαί ἀκόμα τὸν καντιλιανάφτη τῆς ἀπάνω ἐκκλησιᾶς πού φώναζε μὲ τὴν ἀπαίσια χοντρή φωνάρα του ἀτὶ τὰ θίνα τὰ λούσα; τελευταῖα τάξη-κι ὁ κοινὸς λάκκος μὲ σαράντα, πενήντα φιορίνια γένηκε ἡ δουλειὰ του».

Τέλος πάντω ἀγένηκε ἡ δουλειὰ του» ὄχι βέβαια ἔπως ἤθελε ὁ κοιτηλακάρης μας κ' ἔως ἔτι καὶ μερικὸ ἄλλοι, ἔχι ἐφτυχῶς φαιτητάδες, μὰ ὁ πως ταίριαζε κάπως μὲ τὸν πεθαμμένο μας.

Τοῦ πήρανε τάφο γιὰ δεκαπέντε, ἂ δὲ λαθεθουμαι, χρόνια, τοῦ βγάλανε καὶ λόγο, τοῦ καταβέσανε καὶ στεφάνι.

Τὰ πράματα του τὰ κατασχέσανε οἱ δανειστάδες του ἡ γυναίκα του ἔφυγε γιὰ τὸ Ἀμπουργο...

τὸ χέρι ὁ μαυροφορεμένος, πού ἦταν ἄντρας ψηλὸς καὶ ὀμορφος μὲ μακρὰ γένεια ξανθὰ καὶ ξεβραμμένα κομμάτι· ἀτὶ μαντάτα;»

«Ὁλο ἀνητυχίες» ἀπολογήθηκε πικρὰ· «Κάθισε παπᾶ μου.»

Καὶ οἱ δυὸ ἦρθαν μπροστὰ στὴν εἰκόνα, κ' ὁ παπᾶς ἀθέλητα ἔβγαλε τὸ σκοῦφο του, ἐτακροκοπήθηκε, ἔμουρμούρησε ψιλά μιά προσευχὴ κ' ἐρώτησε ἔπως καὶ οἱ ἄλλοι πού ἔδλεπαν τὸ στόρισμα: «Μὴν εἶδες στὸν ὕπνο σου, Ἀργύρη, τὴν Παναγία καὶ τὸν ἄγγελο;»

«Ἡ χάρις της μ' ἐφώτισε» εἶπε ταπεινὰ ὁ ζωγράφος· «ἔβλα ὅλη μου τὴ μπόρεση, ὅλη μου τὴν ἀγάπη, ὅλη μου τὴν πίστη κ' ἡ Παναγία ἔκουσε τὰ παρακάλια μου.»

«Στὴν ἐκκλησιὰ» εἶπε ὁ παπᾶς φορῶντας πάλι τὸ σκοῦφο του καὶ καθίζοντας σ' ἕνα σκαμνὶ ἀφεραν σήμερα τὸ δεπίζιτο γιὰ τὸ στόρισμα, καὶ τῶστησαν, κ' εἶναι πολὺ ὠραῖο· καὶ τὸ χωριὸ λέει πῶς ἡ εἰκόνα σου θάνη θαματοουργή· ὅσοι τὴν εἶδαν σασιζοῦν καὶ τρομάζουν· κ' ἄρρωστοί τῆς εἶναι ταμένοι ἀπὸ τὰ τώρα. Μὲ τῶρτες καὶ μὲ φλάμπουρο θὰ λιτανέψουμε τὸ στόρισμα ἀπὸ τὸ σπῆτι σου στὴν ἐκκλησιὰ, γιὰ ἀγιασμό τοῦ χωριοῦ, ὅταν θὰ τὸ

Γ'.

Πᾶνε πᾶνου ἀπὸ ἑπτὰ χρόνια πού βρίσκεται στὴ μαθρη γις χωμένος, ἄμοιρε Γκούζα! ἑπτὰ χρόνια κάποιος ἄλλος, Γερμανός, Βοέμος ἢ Οὐγγαρέζος, ποῖος ξέρε; βράδι παρὰ βράδι ἔρχεται καὶ πιάνει τὴ θέση σου στὴν ὀρχήστρα τῆς ὄπερας κ' ἄλλος δίνει τὸ μάθημα στὸ μαθητὴ μὲ τὸν ὠχρὸ τὸν ἀποκομένο τόνο καὶ τὸ πριτζηπόπουλο μὲ τὰ βλαμμένα φλεμόνια...

Σβύστηκεν ὁ ἀχὸς καὶ πετάζανε μακριὰ μακριὰ τὰ πουλιά τὰ γλυκοκέλαδα κ' οἱ νεράιδες καὶ τὰ ζωτικά σύρανε σ' ἄλλο περιγιάλι νὰ στήσουνε τὸ μαγικό χορὸ τους· σπασμένη κ' ἡ φλογέρα, βουβή, βουβή κ' ἡ νοικοκαζέρνα πού τὴν ἐγέμιζες μὲ τὴν ἐβωδιὰ τοῦ τόνου σου καὶ τὸν πλοῦτο τῆς μελωδίας σου.

Στὸ κρῦο Βιεννέζικο κοιμητήρι, Ἐβρουστίνη Γκούζα, κοιμᾶσαι ξεχασμένος καὶ μόνος ὁ βοριάς πᾶνου ἀπὸ τὴν πλάκα σου κάπου κάπου τοῦ σφυρίζει τὸ θλιβερό του τὸ σκοπὸ, τὸ σκοπὸ πού μὲ τὴν μαστορικὰ ἀλοῦσες κ' ἀφτόνα στὴ φλογέρα σου.

Στὸ κρῦο Βιεννέζικο κοιμητήρι ὀχτῶ χρόνια θὰ κοιμᾶσαι ἀκόμα κάτω ἀπὸ τὴ μαθρη πλάκα σου· ὕστερις ἀπὸ τὰ ὀχτῶ ἀφτὰ χρόνια θὰ φύγεις κ' ἀπὸ ἐκεῖ καὶ τὰ κόκκαλα σου σὲ καμιά γωνιά τοῦ χωνοφτηριοῦ ριγμένα θὰ μένουνε, μαζὺ μὲ ἄλλες χιλιάδες χιλιάδων, ξεχασμένοι κ' ἄγνωρα· κάτω ἀπὸ τὴ μαθρη σου πλάκα καινούριος ξένος, Γερμανός, Βοέμος ἢ Οὐγγαρέζος, ποῖος ξέρε; θὰ πιᾶση τὴ θέση σου κατὰ πού ἔπιασε τὴν καρέκλα σου στὴν ὀρχήστρα τῆς ὄπερας καὶ στὸ πριτζηπόπουλο μὲ τὰ βλαμμένα φλεμόνια.

Κι' ὁ βοριάς, τὸ ἴδιο πάντα, θὰ σφυρίζει τὸ θλιβερό του τὸ σκοπὸ, τὸ σκοπὸ πού τόσο μαστορικὰ ἤξερες κ' ἀφτόνα κ' ἀλοῦσες στὴ φλογέρα σου...

*

Zu meinem ziele will ich, ich gehe meinem Gang; über die zügernden und Saumseligen werde ich hinwegspringen (Nietzsche, Zarathustra)

Τὸ δάκρι μου πέφτει στὸν τάφο σου, Ἐβρουστίνη Γκούζα, ἔμωσ σκοπός μου δὲν εἶταν ἐδῶ νὰ κλάψω καὶ νὰ θρηνησω.

Στὸ βιβλίο μου ἀφτὸ πού σκοπός του εἶναι νὰ προτῆση ἕνα, ἔστωντας καὶ παραμικρότατο, πε-

πάρουμε νὰ τὸ στήσουμε. Τὴν ἄλλη Κυριακὴ αἶ, γιὰ νὰ στεγνώσει πρῶτα;»

«Ἄν εἶσι τὸ θέλει τὸ χωριὸ εἶπε ντροπαλὰ ὁ ζωγράφος μὲ κρυφὸ κμαῖρι.

«Τὸ χωριὸ εἶπε ὁ παπᾶς χαϊδεύοντας τὰ ξανθὰ ξεβραμμένα γένεια του ἀτὶ θέλει καὶ τὸ προσμένει· τὸ χωριὸ ἀγαπάει τὸ προσκονητᾶρι του, πού θὰ μένει ὅσο ὑπάρχει κόσμος, λογιάζω, καταφυγὴ καὶ σκέπη καὶ δέηση γιὰ κάθε χριστιανό.» Κ' ἔπειτα ἀπὸ μίαν στιγμὴ ἔξακολουθήσε μὲ δισταγμὸ: — «Μόνος δύο τρεῖς φαυλόβιοι ἀντιστέκονται.»

«Ἀντιστέκονται;» ἐρώτησε ὁ γέρος ἀχνίζοντας καὶ κατεβάζοντας τὸ μουδιασμένο του βλέμμα «γιατί;»

«Ἐξ αἰτίας τοῦ γιοῦ σου» τοῦ ἀποκρίθηκε χαμηλόφωνα.

«Μὰ τὸ κόνισμα τί τοὺς ἔκαμε;» ξανάειπε λυπημένος. «Στὰ γράματα μ' ἐπύκρνε τώρα αὐτός ὁ γιός· ἔχει ἔλα τᾶδικα, μὰ τί νὰ κάμω, παπᾶ μου;» Καὶ μὲ τὸ δάχτυλο ἐσφουγγίσε ἕνα δάκρυ πού ἔκατέβαινε σιγὰ σιγὰ ἀπὸ τὴν κόχη τοῦ ματιοῦ του Κ' ἐρώτησε: — «Εἶναι πολλοί; Τί ἔχουν στὸ νοῦ τους;»

Αὐτὴν τὴ στιγμὴ ἀνέθηκε ἀπάνου ἡ γρηχ φέρ-

τραδάκι στὸ παλάτι τῆς ἐθνικῆς μας ξαναγέννησης, τὰ κλάματα δὲν ταίριαζονε μὴδὲ οἱ θρήνοι κ' οἱ ψευτολυρισμοί. Γι' ἀφτὸ κ' ἂ σ' ἔφερα ἐδῶ, ἄμοιρε τεχνίτη, σ' ἔφερα — καὶ σὲ στήνω — παραδειγμα καὶ σκαχτρο στὸ νέο Ρωμιὸ πού θὰ θελήτη κ' ἀφτός νὰ πιᾶση στὸ χορὸ τῆς Τέχνης, τῆς Μουσικῆς πρὸ πάντων τέχνης πού εἶναι ἀντάμα ἴδια της καὶ Σκύλλα καὶ Χάρυδρη καὶ Σειρήνα καὶ Κίρκη, — μὰ καὶ Δῆμητρα!

Γιὰ τὸν πρωτόγαλτο καὶ προπάντων τὸ Ρωμιὸ τεχνίτη πού χίλιες λάμιες τὸν καρτερᾶνε στὴ στράτα του, ἕνα καταρῦγιο ὑπάρχει — τὸ λιμάνι τοῦ Ἐθνομου τοῦ — καὶ μὴ δόξα — ἡ δόξα νὰ βοηθήση στὸ χτίσιμο τοῦ Παλατιοῦ τῆς Ἐθνικῆς του τέχνης. Ὁ ἕνας πῶς πολὺ, ὁ ἄλλος πῶς λίγο, κατὰ τὴ δύναμή του.

Ἐσὺ ὁ Ρωμιός, ἔβρουστίνη Γκούζα, κατόρθωτες κ' ἔκλεισες μίτα στὴν ψυχὴ σου ἕνα κομμάτι τέχνης ἀληθεινῆς τέχνης· τί ἀπόμεινε στὴ γενιά σου, στὸ ἔθνος σου; μῆτε κἄνε τοῦ χάριτες ἀπόλαψη, ὅσο ἀξίζανε, τὴν ἐβωδιὰ τοῦ ἀχού σου καὶ τὴ μαγεία τῆς τέχνης σου.

Κι' ὄντας συλλογιέμεναι τὴ δουλειὰ τὴν ἀπέραντη τὴ μεγάλη κ' ὀργανωτικὴ, καλλιτεχνικὴ, διδαχτικὴ πού σὲ περιέμενε κάτω καὶ πού θὰ σὲ δόξαζε, κλαίγω, μὰ πῶς ὄχι ἀπὸ λύπη καὶ πόνηση, πρὸ ἀπὸ πίκρη κ' ἀπὸ θυμὸ.

Μὰ κ' ἂν ἀκόμα ἡ τύχη πού σοῦ εἶτανε γραφτὴ στὰ ξένα καὶ γιὰ τὰ ξένα σὲ περιέμενε καὶ στὴ Ρωμισούνη καὶ γιὰ τὴ Ρωμισούνη κ' ἂν ἀκόμα διπλὴ καὶ τριπλὴ σὲ καρτερούσανε οἱ ἀπογοήτεψες στὴν πατρίδα σου, τουλάχιστο θάπαρτες σὲν τὸν ἔξιο πολεμιστὴ πούπεσε — μαχόμενος ὑπὲρ πατρίδος — ἐκεῖ πού τώρα ἔπεσε ἀδοξα, σὲν τὸν ἀπαλλαγίνα πούμεινε ἡσυγος στὸ σπιτάκι του μὰ ἔαφνου πέσανε τὰ ντουβάρια καὶ τὸν πλακάσανε.

Καὶ μῆτε ἀφτὸ δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς μείνη πηρηγοριά, κ' ὅσο θένε ἄς τὸ πιστέβουνε οἱ ἀνίδεοι, πῶς ἕνας Ρωμιός Τεχνίτης δουλιέοντας στὰ ξένα καὶ γιὰ τὰ ξένα τιμᾶ μολακατῆ καὶ γνωρίζει τὸν Ἑλληνισμό· πόσο τιμᾶ καὶ γνωρίζει τὸ Ἑλληνισμό μᾶς δείχνει τὸ περιστάτικὸ πού σοῦ ἔτυχε μὴ φορὰ κ' ἕνα κοντῆρτο στὸ Künstler-Haus καὶ πού τὸ δηγῶσυνα γελῶντας — Ἀφού τέλειωσε τὸ νοῦ-μερὸ σου, μὴ Ὀδριά ἦρε καὶ σούπε μὲ θαυμασμὸ καὶ συγκίνηση: «Τὰ πῶς θερμὰ μου συχαρήνια, τί

νοντας σ' ἕνα μπρούτζινο δισκάρι ἕνα φλιτζάνι γιο-μᾶτο μαῦρον καφέ, ἕνα γυαλί ρακὴ κ' ἕνα ποτήρι νερό, συγνεσιασμένη κ' ἐκείνη κ' ἀχνή, κ' ἦρε μπροστὰ στὸν παπᾶ κ' ὡς τόσο τοῦτος ἀποκρινόταν:

«Δὲν ξέρω νᾶχουν τίποτα στὸ νοῦ τους· μόνος δὲ θέλουν τὴ δόξα τοῦ σπιτιοῦ σου. Ἀπὸ τὰ ψῆς εἶδα ἀντάμα τὰ δῆρπια τῆς Μαρίας μὲ τοὺς δικούς τῆς Βασιλικῆς· αὐτοὶ δὲν εἶχεν ποτὲ παρᾶ· ἀλλὰ ἡ ντροπὴ βέβαια τοὺς ἔκαμε νὰ ὀμωγαμῆσουν.»

Ὁ γέροντας ἐκούνησε πικρὰ τὸ κεφάλι. Κ' ἡ γρηχ θυλωμένη, βγάζοντας τὴ μπόλια της ἀπὸ τὸ κεφάλι καὶ στρίφοντάς τὴν στὰ χέρια της, εἶπε: — «Ἡ κυράτσα Βασιλικῆ, τὴν κατᾶρα της νᾶχει (κ' εἶδε μετὰ τὸ κεφάλι της τὴν εἰκόνα) αὐτὴ τὰ κάνει ὅλα! αὐτὴ ἀντάρτισε τὸ χωριό· ἔβλαε στὸ νοῦ της νὰ μᾶς ὀρηνέψει.»

«Μὰ ὁ γιός σας ἦταν ἀτχτος» εἶπε ὁ παπᾶς μὲ μίαν χερνομῖα.

«Μὰ δὲν ἦταν ὁ πρῶτος» εἶπε ὁ ζωγράφος χωρὶς νὰ σηκώσει τὸ βλέμμα.

«Ἐκείνη» εἶπε ἡ γρηχ ζαβόνοντας τὸ στόμα της «παραδίνεται τοῦ κάθε μανουὸ σὲν τὴ σκύλλα· ἐμόλεψε ὅλο τὸ χωριό· τὴν εἶδανε τόσες καὶ τόσες

καμάρι για μας τούς 'Οβριούς ένας από τούς δικούς μας να είναι τέτοιος μεγάλος τεχνίτης!

'Αμποτες τ'α θλιβερά σου ιστορικά να σταθούνε σκιαχτρο στους νέους μας τεχνίτες, είτε συνθέτες είτε πιανίστες, βιολιτζήδες ή φλαουτάδες λογιούνται. 'Αμποτες καθέννας από μας πιά τιμή και δόξα του να τ'όχει άπλός άργάτης τ'ης έθνικ'ης μας τέχνης σ'α λογιέται παρά μ'άστορας κι' άρχιμ'άστορας σ'α ξένα γι'απιά.

Κι' άμποτες άφου χτιστή, μι'ά μέρα, τ'ο παλάτι τ'ης 'Εθνικ'ης μας τέχνης να θυμηθούμε κ'έσένα και τόν κρό σου τάφο σ'ο κοιμητήρι τ'ης Βιέννας, άμτσιρε τεχνίτη, και! να ξιωθούμε να φέρουμε τ'α καλά σου αστήν καμαρωμένη γ'η, σ'ο'υ ήλιου τ'η χαρά, τ'απρίλη τόν άγέρα» πού μ' έλη σου τ'ην ξεπνεσι'ά για δ'άφτηνα τ'ην άγαπούσες και τ'η λαχταρούσες, άλήθεια τ'η λαχταρούσες, και να σου στήσουμε μι'ά πλάκα με τ'ην έπιγραφή:

«'Εθρουστένης Γκούζος

δ' τηλεφωτός 'Ελληνας μουσικός σ'α ξένα και για τ'α ξένα»

Χάρκοβο, Μάρτης του 1910

ΜΑΝΟΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

ΦΥΛΛΑΔΕΣ

ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ*

5'

ΕΝΑ ΣΑΔΕΠΙ

Τι να πρωτοδο'ουμε και τι να πρωτοθαμάσουμε! Πρέπει να σαστίσουμε και άπάνω σ'ο μεγάλο τ'ο έρ'ομο, και π'ήραμε αυτό τ'ο σκα'άκι χωρίς να τ'ο νοιώσουμε. 'Αστέγνωτη λάσπη και σ'ύλοι άμέτρητοι! Λάσπη, μ'ά έχι και δίχως μαργαριτάρια. Θάβρης ένα σόγι μέσα σ' αυτά τ'α σκα'άκια, πού και να μ'ην τ'ο π'ης μαργαριταρένιο, είναι θησαυρός πού μ' έλους τούς δικούς μας τούς τσελεμπήδες δ'έν τ'ον άλλάζεις. 'Ως τ'όσο θησαυρός μονάχα για λόγου σου. Σου τ'ο λέω αυτό, να μ'ην τ'ύχη και φωνάξης και π'ης, «όρίστε πού βρίσκεται παρηγοριά και σ'την Πόλη». Τ'ο θησαυρό τ'ον κρατάει δ' Στόϊκος β'α'ή'α σ'την καρδιά του.

(* 'Η άρχή σ'όν αριθμό 356.

φορές· όλες οι γειτόνισες τ'ο λένε· μη πρέπει να πλερώσει δ' γιός μου τις άκματίες τ'ης ;»

Μία στιγμή έτσώπασαν κ' οι τρεις τους. 'Ο παπ'ας έρουφούσε τ'ώρα με ύπομονή τόν καφέ του, ή γρη'ά έσκαζε πάλι τ'η μπόλινα τ'ης σ'ο κεφάλι, δ' ζωγράφος έκοιτάζε πικρά τ'ο κόνιτμα.

«'Αργύρη» είπε δ' παπ'ας έπειτα από λίγο παίρνοντας σ'ο χέρι τ'ο ρακογυ'άλι· αέπ'η'α εκεί πού μ' έστειλες.

«Και τί είπαν» έρώτησε άντίσυχος.

«'Ο Θεόδωρος είναι λυωμένος από τ'η ντροπή του κι' από τ'η λύπη του· οι γ'οι του είναι άγριέμενοι· θέλουν όλοι να ξεμπουρ'ίσουν τ'η Μικρία από τ'ο σπίτι τ'ης, ή μάνα τ'ης τ'η δ'έρνει κάθε στιγμή τ'ην έχουν σ'απ'ίσει σ'ο ζύλο. Μ'ά τ'ου κάκου. Τον ύγιό σου δ'έν τ'όνο θέλει. Είναι πάρα διαστρεμμένοι λέει.»

«Αυτό τ'όνομα έχει δ' γιός μας ;» είπε με πόνο δ' πατέρας κατεβάζοντας πάλι ντροπισασμένος τ'ο βλέφαρο.

«'Ολα θ'α διερθ'όνταν, μούπε δ' Θεόδωρος» έτσι εξακολουθ'ησε δ' παπ'ας συλλογισμένος «μ'ά ή θυγατέρα μου, λέει, φυσικό δ'έν έχει να μπει σ' αυτό τ'ο άρχοντόσπιτο· και μετς, λέει, τ'ύχη δ'έν έχουμε

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΔΡΑΧΜΑΙ 1,000,000 ΚΕΡΑΗ

Καθ' εκάστην κλήρωσιν εκδίδονται 100,000 γραμματία αξίας . . . 400,000 π'αχ'οντα κέρδη εις 2,290 γραμματία αξίας δραχ. 200,000. Δια τ'ην κλήρωσιν τ'ης 28 Φεβρουαρίου 1910 εξέδ'ησαν ύπ' αυξ'οντα αριθμ. 1 25,000 ΑΚΕΡΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ πα'αχ'οντα συμμετοχ'ην εις άκέραιον τ'ο κέρδος τιμώμενα ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΔΡΑΧΜΩΝ και ύπ' αυξ'οντα 25,001, 100,000. ΤΕΤΑΡΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ τιμώμενα ΜΙΑΣ ΔΡΑΧΜΗΣ και πα'αχ'οντα συμμετοχ'ην εις τ'ο τέταρτον τ'ου κέρδους.

Κέρδη εκάστης κληρώσεως

1	εξ	80,000	80,000
4	εξ	20,000	20,000
2	από	2,500	8,000
2	από	1,000	8,000
15	από	400	8,000
25	από	200	5,000
1950	από	40	87,000
2000			200,000

'Η πρώτη κλήρωσις γενήσεται τ'η 28 Φεβρουαρίου (13 Μαρτίου), 1910, ή δευτέρα τ'η 25 'Απριλίου (3 Μαΐου) 1910, ή τρίτη τ'η 27 'Ιουνίου (10 'Ιουλίου) 1910, ή τετάρτη τ'η 31 'Αυγούστου 1910 και ή πέμπτη τ'η 31 'Δεκεμβρίου 1910 (31 'Ιανουαρίου 1911).

Δια π'αση πληροφορία ή ζήτησιν γραμματίων άπευθυντέον εις τ'ο ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΛΑΧΕΙΟΥ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ, 'Υπουργείον Οικονομικών, εις 'Αθήνας.

'Ο διευθύνων τμημάτων

Γ. ΚΟΦΙΝΑΣ

Δέν τονε μαγερεύει σ'άν τ'ο σαλέπι του να τόν πουλήσ'η κάθε πρωτ' στους Πολίτες.

'Ο Στόϊκος, φίλε μου, τ'ο κατ'αρόνιο τ'ου κόσμου, δ' χοντροκέφαλος δ' Στόϊκος, πού αναθράφηκε με γουρουνάκια σ'όν τόπο του, πού θράφηκε με τ'η λέρα σ'την Πόλη, πού δ'έν τ'ο λογαριάζεις για τίποτις τ'ο μισοξουρισμένο κεφάλι του, πού συήθισες από μικρός να τόν περιφρον'ας, αυτό τ'ο στρεΐζει μέσα σ'τη λάσπη, είναι στρεΐζει πού φυλάει σ'α σπλάχνα του τ'ο μαργαριτάρι τ'ης τ'ύχης, τ'ης τ'ύχης πού τονε συγγένεψε με τ'ο μεγαλοδύναμο τ'ο Σανθ'ό Γένος, πού τ'ο καμαρώνουμε για δικό μας, μ'ά δ' Στόϊκος τ'όξερε π'ώς τ'ο έχει μαζί του, και π'ώς γραμμένο είτανε να κατέβ'η μι'ά μέρα και να τ'ο στεφανώσ'η με δ'άφνες, για να τ'ο χωρέσ'η κ'έμας δ' νο'ους μας π'ώς αυτός είναι δ' διαλεχτός δ' λαός του, κι' έχι έμεις, τ'α έρημα τ'α ψυχοπαΐδια τ'ης τ'ύχης. 'Εμας δ'ε μ'ας έρχεται να τ'ο καταλάβουμε π'ώς δ'έν έχουμε τέτοιες κληρονομίες, έμας μ'ας θάμπωσε ή ξυπνάδα και δ'έν τ'ο καλοβλέπουμε π'ώς άλλον τρόπο δ'έν έχει παρά μονάχοι μας να συγγυρ'ίσουμε τ'ο νοικοκεριά μας. 'Εμας ακόμα μ'ας νανούριζ'η ή έλπίδα π'ώς θ'α μ'ας έρθ'η βοήθεια από Βοριά κι' από Δύση, για χ'ατίρι τ'ου μεγάλου σογιού μας. 'Ο Στόϊκος προγόνους δ'έν είχε. Σ'την άρχή, ίσως με σκαπ'ά να μ'ας κοροϊδέψ'η, μ'ας έκλεψε κάμπουσους προγόνους, έβαλε και τόν 'Αλέξανδρο μέσα. Μ'ά ύστερα, σ'άν κατέβ'ηκε δ' άλλος δ' ζωντανός δ'

'Αλέξαντρος, και με μι'ά γερή σκουπιτιά τονε ξύπνησε, έβαλε δ' Στόϊκος σ'ο ράφι τ'α παραμύθια κι' άρχισε τ'η δουλειά του. Ξυπνήσαμε και μετς τότες και στείλαμε μερικ'ους δασκάλους σ'τη Ρούμ'ελη να μ'ας σπείρουν τ' άνώμαλα ρήματα και να φυτρώσ'η «'Ελληνισμός». 'Ο Στόϊκος έμ'ως έλο δουλεύει. Δουλεύει με τ'ην καρδιά του, με τ'α χέρια του, με τ'η θέλησ'η του, με τ'ην ύπακοή του. Με τ'ο κεφάλι, καθόλου. Τ'ου κεφαλιού τ'η δουλειά τ'ην έκαναν οι άρχοντάδες τ'ης Σόφιας. 'Εκείνοι π'όσταζαν, δ' λαός δουλεύει. 'Ως και τ'ο Σύνταγμα τ'ου τέτοιο είταν. 'Αρχοντάδικο και Καχόλιχο. Κ' έτσι ή χώρα του έγινε χώρα μεγάλη κι' αυτός ήρωας. Και σ'άν καθέννας πού προκό-

«'Ορθή σκέψη» είπε δ' παπ'ας μ' ένα χαμόγελο· «ή Παναγία σ'ούδωκε βαγγελάκι· θ'α λείψουν από τ'ο χωριό μας τ'α νταβ'αλα, και θ'α παψ'ει ή άνταρα.»

«'Α δ'έν προλάβουν» είπε σκιασμένος δ' γέροντας. «'Την Κυριακή όχτώ λιτανεύουμε τ'η χάρη τ'ης» είπε πάλι δ' παπ'ας.

«'Οπως θέλει τ'ο χωριό» άπολογήθηκε δ' ζωγράφος.

'Ο παπ'ας έσκαπ'ηκε για να φύγει· «Σας άφίνω τ'ην ύγεια» είπε δ'ίνοντας τους τ'ο χέρι.

«Στ'ο καλό, αιδεσιμώτατε» τ'ο άπάντησαν και σπολαΐτή σου για τ'η χάρη.»

Και κατεβ'αίνοντας τ'η σκάλα είπε ακόμα δ' παπ'ας : «Ν'α μισέψ'ει!»

Τ'ώρα οι δύο γέροντες ήταν μόνοι : — «Μ'ας όρφαέψ'ει» είπε δ' γέροντας με πόνο.

«Αυτή ή μορφή τ'ου χωριού» άποτελειωσε ή μάνα κλαίνοντας. «Μ'ά πού άνε δ' Γιώργης; από τ'α χ'τες δ'έν τ'ον είδαμε.»

«Κύριος οίδε πού προβαέ-ει· θ'α κάμει ίσως κι' άλλ'ο τ'ημεριό! 'Αχ, μου φραμάκωσε τ'η ζωή και τ'η δόξα μου· γιατί είδιάλεξε τούτην τ'η στιγμή; Μ'ά π'ήγαινε τ'ώρα σ'ο καλύβι, γύρισε έλο τ'ο σύνορο για να τόν εύρει· μ'ην καθίσεις ούτε στιγμή· να δώσουμε τόπο τ'ο όργ'ης μ'ην ίδουμε π'αχ'ματα μεγάλα. 'Εγώ δ'ε με βαστών τ'ώρα π'ιά τ'α πόδια μου.»

«Ναι» τ'ο άποκρίθηκε απηχ'ίνων.

Κ' εκατέβ'ηκε κ' εκείνη τ'η σκάλα, κ' έβ'ηκε έξω, κ' είκίνησε κατ'ά τ'ο ρόβολο τ'ου κ'ήπου. Κι' δ' ζωγράφος έσυλλογιόταν τ'ώρα μονάχος του και άνήτυχος καθισμένος άσκλητος σ'ο σκαμ'ί του, και καπου κάπου άνιστάναζε. Κι' ώ, τόπο δ' ήλιος είχε δύσει, και τ'ο φ'ω; είχε λιγοςτέψει. 'Αλλά ή Εύτυμ'ία δ'έν έγύριζε. Δέν τ'ον είχε εύρει ακόμα.

(Στ' άλλο φύλλο τελώναι)

να συμπεθερέψουμε, λέει, με τόν άγιον άνθρωπο πού κάνει τ'α θαματουργ'ά κόνισματα, και θ'α μ'ας μείνει για πάντα, λέει, ή ντροπή. — 'Ας κρίνουμε όμως ίσκι : ή Μικρία έχει κάποιό δικη.» Και σηκώνοντας τ'ο ρακογυ'άλι τούς είπε : — «Σ'την ύγεια σα !»

«'Εβ'λόγησε, δ'ίσποτα» τ'ο άποκρίθησαν λιπημένοι χωρίς να τόν κοιτάξουν.

«Και τ'ώρα ;» έκ'αμε ή γρη'ά κοιτάζοντας τ'ο ζωγράφος.

«Και τ'ώρα :» τ'ης άπολογήθηκε κινώνοντας τ'ο κεφάλι.

«'Υπομονή» είπε δ' παπ'ας αδ'ες οι δοκιμασίες έρχονται από Θεού· μ'ην άνιστενάξεις εναντίο τ'ου γραμμένο δ'ε σου ήταν, 'Αργύρη, να γευτείς άπίκραντος τ'η δόξα. 'Υπομονή.»

«'Η πύξ'η κ' ή δ'ήξ'ια» είπε ή γρη'ά «έβαλε τ'ο κ'ακό σ'ο νο'ο τ'ης.»

Για κ'αμπόση ώρα έτσώπασαν πάλι κ' οι τρεις. 'Ο ζωγράφος άκκομπησε σ'ο χέρι του τ'ο κεφάλι κ' έμεινε σκεπτικ'ός, δ' παπ'ας κ' ή γρη'ά τ'ον έκοιτάζαν προσμ'ένοντας τ'ο λόγο του.

«'Θ'α ξεμ'ακρύνω τ'ο γιόκα» είπε τέλος δ' γέροντας δαγκώνοντας τ'α άχ'νά του χ'εϊλη «ιδώ μπορετ' να μού τ'όνο σκατώσουν.»